Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
ELEANOR SHARPSTON
της 29ης Σεπτεμβρίου 2016[1]

Υπόθεση C-158/14

A,
B,
C
και
D
κατά
Minister van Buitenlandse Zaken

[αίτηση του Raad van State (Συμβουλίου της Επικρατείας, Κάτω Χώρες)για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Άρθρο 267 ΣΛΕΕ — Άρθρο 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ — Παραδεκτό προσφυγής ακυρώσεως και ο έλεγχος του κύρους πράξεως της Ένωσης στο πλαίσιο διαδικασίας εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως — Εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 610/2010 — Κοινή θέση 2001/931/ΚΕΠΠΑ — Κανονισμός (ΕΚ) 2580/2001 του Συμβουλίου — Απόφαση-πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου — Ορισμός των τρομοκρατικών πράξεων — Ζήτημα κατά πόσο πράξεις μη κρατικών ενόπλων δυνάμεων σε μη διεθνή ένοπλη σύρραξη συνιστούν τρομοκρατικές πράξεις — Συμβάσεις για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας — Διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο»

1. Οι A, B, C και D συγκέντρωναν και μετέφεραν, όπως διαπιστώθηκε, κεφάλαια στην «Liberation Tigers of Tamil Eelam» (στο εξής: LTTE), μια ομάδα που βρισκόταν σε εμφύλιο πόλεμο κατά της Κυβερνήσεως της Σρι Λάνκα, με σκοπό τη δημιουργία ανεξάρτητου κράτους στο βόρειο και ανατολικό τμήμα της Σρι Λάνκα για τον λαό των Ταμίλ, και η οποία έχει χαρακτηριστεί ως «τρομοκρατική» από την Ευρωπαϊκή Ένωση εδώ και 10 περίπου χρόνια.

2. Οι ολλανδικές αρχές χαρακτήρισαν τους A, B, C και D ως πρόσωπα εις βάρος των οποίων επιβάλλονται περιοριστικά μέτρα για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, σύμφωνα με την ολλανδική νομοθεσία για την εφαρμογή ψηφίσματος του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών (στο εξής: ΣΑΗΕ). Κατόπιν τούτου, δεσμεύθηκαν οι πόροι που ανήκαν σε αυτούς, απαγορεύθηκε η παροχή χρηματοοικονομικών υπηρεσιών προς αυτούς ή προς όφελος αυτών και απαγορεύθηκε η διάθεση πόρων σε αυτούς. Κατά τη λήψη των εν λόγω μέτρων, οι ολλανδικές αρχές αντιμετώπισαν την LTTE ως τρομοκρατική οργάνωση. Για την εν λόγω διαπίστωση ελήφθη υπόψη ένας εκτελεστικός κανονισμός του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης που κατέτασσε την LTTE σε έναν κατάλογο ομάδων οι οποίες εμπλέκονται σε τρομοκρατικές πράξεις και επί των οποίων επιβάλλονται περιοριστικά μέτρα. Προσφεύγοντας ενώπιον των ολλανδικών δικαστηρίων οι A, B, C και D ισχυρίστηκαν ότι ο εν λόγω κανονισμός είναι ανίσχυρος επειδή οι δραστηριότητες της LTTE δεν συνιστούσαν τρομοκρατικές πράξεις. Αντιθέτως, προέβαλαν ότι η LTTE ήταν μη κρατική ένοπλη δύναμη εμπλεκόμενη σε μη διεθνή ένοπλη σύρραξη στη Σρι Λάνκα και, ως εκ τούτου, οι δραστηριότητές της διέπονταν αποκλειστικά από το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο και όχι από τους

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η αγγλική.

κανόνες της Ένωσης και τους διεθνείς κανόνες για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας. Προκύπτει επομένως ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση εσφαλμένα αντιμετώπισε επιθέσεις και απαγωγές στις οποίες η LTTE προέβη μεταξύ των ετών 2005 και 2009 ως «τρομοκρατικές πράξεις» οι οποίες δικαιολογούσαν την καταχώριση της LTTE σε κατάλογο της ΕΕ περί εμπλεκόμενων σε τρομοκρατικές πράξεις οντοτήτων.

3. Το Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας, Κάτω Χώρες) υπέβαλε αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, ζητώντας κατ' ουσία διευκρινίσεις σχετικά με τον ορισμό των «τρομοκρατικών πράξεων» που χρησιμοποιήθηκε κατά την έκδοση του εκτελεστικού κανονισμού του Συμβουλίου καθώς και σχετικά με το εάν ενδεχόμενες ανακολουθίες μεταξύ του δικαίου της Ένωσης και του διεθνούς δικαίου (ιδίως, του διεθνούς δικαίου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου) θα μπορούσαν να επηρεάσουν το κύρος του εν λόγω εκτελεστικού κανονισμού. Το αιτούν δικαστήριο ζητά επίσης να διευκρινιστεί εάν οι A, B, C και D μπορούν να επικαλεστούν το ανίσχυρο του εν λόγω εκτελεστικού κανονισμού στην κύρια δίκη, δεδομένου ότι επί του παρόντος, μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας, οι ιδιώτες απολαύουν ευρύτερης άμεσης προσβάσεως στα δικαστήρια της Ένωσης.

Το διεθνές δίκαιο

Το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο

4. Το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο διέπει τη διεξαγωγή των εχθροπραξιών κατά τη διάρκεια διεθνών και μη διεθνών ενόπλων συρράξεων. Το δίκαιο αυτό σκοπεί, μεταξύ άλλων, στην παροχή, εντός της ζώνης συρράξεως, προστασίας στους αμάχους πληθυσμούς, διά του περιορισμού των αποτελεσμάτων του πολέμου επί των προσώπων και των αγαθών[2].

5. Σημαντικό μέρος του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου εντοπίζεται στις τέσσερις Συμβάσεις της Γενεύης[3] και στα τρία Πρόσθετα Πρωτόκολλα αυτών[4]. Μία εκ των θεμελιωδών αρχών που κατοχυρώνονται στις Συμβάσεις και στα Πρόσθετα Πρωτόκολλα είναι η διάκριση μεταξύ άμαχου πληθυσμού και μαχητών, καθώς και μη στρατιωτικών εγκαταστάσεων και στρατιωτικών στόχων. Οι προαναφερθείσες Συμβάσεις και Πρωτόκολλα προβλέπουν τα βασικά δικαιώματα των αιχμαλώτων (πολιτών και στρατιωτικού προσωπικού)· την προστασία των τραυματιών και των ασθενών· και την προστασία και τα δικαιώματα των πολιτών (αμάχων) που βρίσκονται σε εμπόλεμη ζώνη ή πλησίον αυτής. Η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος σε καμία από τις Συμβάσεις ή τα Πρόσθετα Πρωτόκολλα αυτών. Ωστόσο, όλα τα κράτη μέλη είναι συμβαλλόμενα μέρη στις εν λόγω Συμβάσεις και Πρωτόκολλα.

2 — Απόφαση της 30ής Ιανουαρίου 2014, Diakité (C-285/12, EU:C:2014:39, σκέψη 23).

3 — Σύμβαση της Γενεύης περί βελτιώσεως της τύχης των τραυματιών και των ασθενών εις τας εν εκστρατεία ενόπλους δυνάμεις, της 12ης Αυγούστου 1949, *United Nations Treaties Series* (Συλλογή Συνθηκών των Ηνωμένων Εθνών, στο εξής: U.N.T.S.), τόμος 75, σ. 31 (στο εξής: Πρώτη Σύμβαση της Γενεύης)· Σύμβαση της Γενεύης περί βελτιώσεως της τύχης των τραυματιών, ασθενών και ναυαγών των κατά θάλασσαν ενόπλων δυνάμεων, της 12ης Αυγούστου 1949, U.N.T.S., τόμος 75, σ. 85 (στο εξής: Δεύτερη Σύμβαση της Γενεύης)· Σύμβαση της Γενεύης περί μεταχειρίσεως των αιχμαλώτων πολέμου, της 12ης Αυγούστου 1949, U.N.T.S., τόμος 75, σ. 135 (στο εξής: Τρίτη Σύμβαση της Γενεύης)· και Σύμβαση της Γενεύης περί προστασίας των πολιτών εν καιρώ πολέμου, της 12ης Αυγούστου 1949, U.N.T.S., τόμος 75, σ. 287 (στο εξής: Τέταρτη Σύμβαση της Γενεύης).

4 — Πρόσθετο Πρωτόκολλο στις Συμβάσεις της Γενεύης της 12ης Αυγούστου 1949, για την προστασία των θυμάτων των διεθνών ενόπλων συρράξεων (Πρωτόκολλο I), της 8ης Ιουνίου 1977, U.N.T.S., τόμος 1125, σ. 3 (στο εξής: Πρωτόκολλο I)· Πρόσθετο Πρωτόκολλο στις Συμβάσεις της Γενεύης της 12ης Αυγούστου 1949, για την προστασία των θυμάτων μη διεθνών ενόπλων συρράξεων (Πρωτόκολλο II), της 8ης Ιουνίου 1977, U.N.T.S., τόμος 1125, σ. 609 (στο εξής: Πρωτόκολλο II)· και Πρόσθετο Πρωτόκολλο στις Συμβάσεις της Γενεύης της 12ης Αυγούστου 1949, για την υιοθέτηση ενός πρόσθετου διακριτικού εμβλήματος (Πρωτόκολλο III), της 8ης Δεκεμβρίου 2005, U.N.T.S., τόμος 2404, σ. 261.

6. Το κοινό σε όλες τις Συμβάσεις της Γενεύης άρθρο 2 («Εφαρμογή των Συμβάσεων») ορίζει, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Πλην των διατάξεων, αίτινες δέον να τεθούν εν ισχύι ήδη εν καιρώ ειρήνης, η παρούσα Σύμβασις εφαρμόζεται εις περίπτωσιν πολέμου κηρυχθέντος ή πάσης άλλης ενόπλου συρράξεως αναφυομένης μεταξύ δύο ή περισσοτέρων των Υψηλών Συμβαλλομένων Μερών, έστω και αν η κατάστασις πολέμου δεν αναγνωρίζηται υπό τινος εξ αυτών.

Η Σύμβασις εφαρμόζεται επίσης εις πάσαν περίπτωσιν μερικής ή ολικής κατοχής των εδαφών ενός των Υψηλών Συμβαλλομένων Μερών και αν έτι η εν λόγω κατάληψις δεν αντιμετωπίση ένοπλον αντίστασιν.

[…]»

7. Ωστόσο, κατά το κοινό σε όλες τις Συμβάσεις της Γενεύης άρθρο 3 («Συρράξεις μη διεθνούς χαρακτήρα»), το οποίο κωδικοποιεί κανόνα του διεθνούς εθιμικού δικαίου [5]:

«Εν περιπτώσει ενόπλου συρράξεως ήτις δεν παρουσιάζει διεθνή χαρακτήρα και αναφύεται επί του εδάφους ενός των Υψηλών Συμβαλλομένων Μερών, έκαστον των εν συρράξει Μερών υποχρεούται να τηρήση τουλάχιστον τας κάτωθι διατάξεις:

1) Τα πρόσωπα, άτινα δεν λαμβάνουν απ' ευθείας μέρος εις τας εχθροπραξίας, συμπεριλαμβανομένων και των προσώπων των ανηκόντων εις τας ενόπλους δυνάμεις, άτινα κατέθεσαν τα όπλα, ως και τα πρόσωπα, άτινα ετέθησαν εκτός μάχης ένεκα ασθενείας, τραύματος, κρατήσεως ή διά πάσαν άλλην αιτίαν θα τύχουν, εν πάση περιπτώσει, ανθρωπιστικής μεταχειρίσεως, άνευ ουδεμιάς δυσμενούς διακρίσεως βασιζομένης επί της φυλής, του χρώματος, του θρησκεύματος ή της πίστεως της καταγωγής ή της περιουσίας ή παντός άλλου αναλόγου κριτηρίου. Προς τον σκοπόν τούτον είναι και παραμένουν απηγορευμένα εν παντί τόπω και χρόνω προς τα ειρημένα πρόσωπα:

   α) αι προσβολαί κατά της ζωής και σωματικής ακεραιότητος και δη ο φόνος υφ' όλας του τας μορφάς, οι ακρωτηριασμοί, ή απάνθρωπος μεταχείρισις, αι βάσανοι και τα μαρτύρια,

   β) η σύλληψις ομήρων,

[…]».

8. Το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου Ι («Γενικές αρχές και πεδίο εφαρμογής») που αναφέρεται στην προστασία των θυμάτων των διεθνών ενόπλων συγκρούσεων και κωδικοποιεί, ομοίως, διεθνές εθιμικό δίκαιο [6] ορίζει, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«[…]

3. Το παρόν Πρωτόκολλο, συμπληρωματικό των Συμβάσεων της Γενεύης […] θα εφαρμόζεται στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο [κοινό άρθρο 2].

5 — Βλ., για παράδειγμα, Διεθνές Δικαστήριο (στο εξής: ΔΔ), Στρατιωτικές και παραστρατιωτικές δραστηριότητες στη Νικαράγουα και εναντίον της χώρας αυτής (Νικαράγουα κατά Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής), Ουσία της υποθέσεως, Απόφαση, I.C.J. Reports 1986, σ. 14, σκέψεις 218 και 219· Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού (ICRC), Ενημερωμένα Σχόλια επί της Πρώτης Συμβάσεως της Γενεύης (2016), το κείμενο είναι διαθέσιμο στη διεύθυνση https://www.icrc.org (στο εξής: Σχόλια της ICRC του 2016), κοινό άρθρο 3, παράγραφος 155· και ΔΔ, Η νομιμότητα της απειλής χρήσεως πυρηνικών όπλων, Συμβουλευτική γνωμοδότηση, I.C.J. Reports 1996, σ. 226 (στο εξής: ΔΔ, Πυρηνικά όπλα), παράγραφοι 78 και 79.

6 — Το ΔΔ έχει κρίνει ότι οι κανόνες που περιλαμβάνονται στο Πρωτόκολλο Ι, κατά την υιοθέτησή τους, αποτελούσαν απλή έκφραση του προϊσχύοντος εθιμικού δικαίου: ΔΔ, Πυρηνικά όπλα, παράγραφος 84.

4. Οι περιπτώσεις που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο περιλαμβάνουν ενόπλους συγκρούσεις κατά τις οποίες οι λαοί μάχονται κατά της αποικιοκρατικής κυριαρχίας και της ξένης κατοχής και κατά των φυλετικών καθεστώτων, ασκώντας το δικαίωμά τους για αυτοδιάθεση, όπως αυτό διαλαμβάνεται στο Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και στη διακήρυξη των Αρχών του Διεθνούς Δικαίου που αφορά τις Φιλικές Σχέσεις και τη συνεργασία μεταξύ των Κρατών σύμφωνα με το Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.»

9. Το άρθρο 51, παράγραφος 2, του Πρωτοκόλλου Ι ορίζει ότι «[π]ράξεις ή απειλές βίας, ο πρωταρχικός σκοπός των οποίων είναι η εξάπλωση του τρόμου ανάμεσα στον άμαχο πληθυσμό, απαγορεύονται».

10. Το Πρωτόκολλο ΙΙ αφορά την προστασία θυμάτων μη διεθνών ενόπλων συρράξεων. Επί του παρόντος το ΔΔ δεν έχει ακόμη λάβει θέση ως προς το ζήτημα αν το εν λόγω Πρωτόκολλο κωδικοποιεί κανόνες διεθνούς εθιμικού δικαίου.

11. Το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου ΙΙ («Υλικό πεδίο εφαρμογής») ορίζει:

«1. Το παρόν Πρωτόκολλο, το οποίο διευρύνει και συμπληρώνει το [κοινό άρθρο 3] [...], χωρίς να τροποποιεί τους υφιστάμενους όρους εφαρμογής του, θα εφαρμόζεται σε όλες τις ένοπλες συρράξεις, οι οποίες δεν καλύπτονται από το άρθρο 1 του [Πρωτοκόλλου Ι] [...] και οι οποίες λαμβάνουν χώρα στο έδαφος υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους μεταξύ των ενόπλων δυνάμεών του και αντιπάλων ενόπλων δυνάμεων ή άλλων οργανωμένων ενόπλων δυνάμεων που, κάτω από υπεύθυνη διοίκηση, ασκούν τέτοιας μορφής έλεγχο σε τμήμα του εδάφους του παραπάνω Μέρους, που να τους δίνει τη δυνατότητα διενέργειας συνεχών και συνδυασμένων στρατιωτικών επιχειρήσεων και εφαρμογής του παρόντος Πρωτοκόλλου.

2. Το παρόν Πρωτόκολλο δεν θα εφαρμόζεται σε καταστάσεις εσωτερικών αναταραχών και εντάσεων, όπως ταραχών, μεμονωμένων και σποραδικών πράξεων βίας και άλλων πράξεων παρόμοιας φύσεως μη θεωρουμένων ως ενόπλων συρράξεων.»

12. Το άρθρο 4 του Πρωτοκόλλου ΙΙ («Θεμελιώδεις εγγυήσεις») ορίζει συγκεκριμένα ότι η κράτηση ως ομήρων προσώπων τα οποία δεν συμμετέχουν ενεργά ή έχουν παύσει να συμμετέχουν σε εχθροπραξίες καθώς και οι πράξεις τρομοκρατίας κατά των προσώπων αυτών απαγορεύονται «καθ' οιονδήποτε χρόνο και τόπο» [7].

13. Το άρθρο 6 («Ποινική δίωξη») προβλέπει τις ελάχιστες εγγυήσεις για τη δίωξη και τιμωρία ποινικών αδικημάτων που σχετίζονται με μη διεθνή ένοπλη σύρραξη. Επιβάλλει στις αρμόδιες αρχές, κατά τη λήξη των εχθροπραξιών, να προσπαθούν να χορηγούν την ευρύτερη δυνατή αμνηστία σε πρόσωπα που συμμετείχαν στην ένοπλη σύρραξη ή σε εκείνους που στερήθηκαν την ελευθερία τους για λόγους συνυφασμένους με την ένοπλη σύρραξη, είτε είναι φυλακισμένοι είτε κρατούνται [8].

14. Το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 13, παράγραφος 2, του Πρωτοκόλλου ΙΙ απαγορεύει «ενέργειες ή [...] απειλές χρήσης βίας, πρωταρχικός σκοπός των οποίων είναι η εξάπλωση τρόμου στον αστικό πληθυσμό». Ορισμένα διεθνή ποινικά δικαστήρια έχουν κρίνει ότι πρόκειται για κανόνα διεθνούς εθιμικού δικαίου, η παράβαση του οποίου συνεπάγεται ατομική ποινική ευθύνη [9].

7 — Άρθρο 4, παράγραφος 1, σε συνδυασμό με το άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχεία γ' και δ', του Πρωτοκόλλου ΙΙ.

8 — Άρθρο 6, παράγραφος 5, του Πρωτοκόλλου ΙΙ.

9 — Βλ. Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο για την πρώην Γιουγκοσλαβία, Τμήμα Ενδίκων Μέσων, Εισαγγελική αρχή κατά Stanislav Galić, απόφαση, IT-98/29-A (30 Νοεμβρίου 2006), σκέψεις 86, 90 και 98 (το ίδιο συμπέρασμα ισχύει και ως προς το άρθρο 51, παράγραφος 2, του Πρωτοκόλλου Ι)· Ειδικό Δικαστήριο για τη Σιέρα Λεόνε, Τμήμα Πρώτου Βαθμού ΙΙ, Εισαγγελική αρχή κατά Brima κ.λπ., απόφαση, SCSL-04-16-T (20 Ιουνίου 2007), σκέψεις 662 έως 666. Βλ. επίσης Σχόλια της ICRC του 2016, Κοινό άρθρο 3, παράγραφος 525.

Το διεθνές δίκαιο για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και της συλλήψεως ομήρων

Το ψήφισμα 1373 (2001)

15. Το ΣΑΗΕ εξέδωσε το ψήφισμα 1373 (2001) [στο εξής: ψήφισμα 1373 (2001)] [10] στις 28 Σεπτεμβρίου 2001, κατόπιν των επιθέσεων της 11ης Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους στις ΗΠΑ. Το σημείο 1 υποχρεώνει όλα τα κράτη να:

«α) Αποτρέπουν και τιμωρούν τη χρηματοδότηση τρομοκρατικών ενεργειών·

β) Χαρακτηρίζουν ως έγκλημα την εκ μέρους ημεδαπών ή την εντός της επικράτειάς τους με οποιοδήποτε μέσο, άμεση ή έμμεση, παροχή ή σκόπιμη συγκέντρωση κεφαλαίων τα οποία πρόκειται να χρησιμοποιηθούν ή είναι γνωστό ότι θα χρησιμοποιηθούν για τη διάπραξη τρομοκρατικών ενεργειών·

[…]

δ) Απαγορεύουν στους ημεδαπούς και σε κάθε πρόσωπο ή οντότητα που βρίσκεται στο έδαφός τους να διαθέτει κεφάλαια, χρηματικά περιουσιακά στοιχεία και οικονομικούς πόρους ή να παρέχει χρηματοοικονομικές ή άλλες συναφείς υπηρεσίες άμεσα ή έμμεσα σε πρόσωπα που διαπράττουν ή αποπειρώνται να διαπράξουν τρομοκρατικές ενέργειες, τις διευκολύνουν ή μετέχουν σ' αυτές, σε οντότητες που ανήκουν στα πρόσωπα αυτά ή ελέγχονται, άμεσα ή έμμεσα, από αυτά και σε πρόσωπα και οντότητες που ενεργούν στο όνομα ή κατόπιν εντολής των προσώπων αυτών […]».

16. Το σημείο 3, στοιχείο δ', καλεί όλα τα κράτη να «καταστούν το συντομότερο δυνατό συμβαλλόμενα μέρη των σχετικών διεθνών συμβάσεων και πρωτοκόλλων που αφορούν την τρομοκρατία, συμπεριλαμβανομένης της Διεθνούς Συμβάσεως για την καταστολή της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας της 9ης Δεκεμβρίου 1999 [11]».

Οι πολυμερείς και περιφερειακές συμβάσεις κατά της τρομοκρατίας

17. Τα κράτη δεν έχουν (ακόμη) συμφωνήσει σε έναν πλήρη και γενικώς ισχύοντα ορισμό του τι αποτελεί τρομοκρατική πράξη [12].

18. Η Διεθνής Σύμβαση για την Καταστολή των Τρομοκρατικών Βομβιστικών Επιθέσεων (στο εξής: Σύμβαση για τις τρομοκρατικές βομβιστικές επιθέσεις) υπογράφηκε στις 15 Δεκεμβρίου 1997 στη Νέα Υόρκη [13]. Αν και η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι συμβαλλόμενο μέρος της εν λόγω Συμβάσεως, το σύνολο των κρατών μελών της είναι. Σύμφωνα με την τελευταία αιτιολογική σκέψη της Συμβάσεως για τις τρομοκρατικές βομβιστικές επιθέσεις, το γεγονός ότι οι δραστηριότητες των στρατιωτικών δυνάμεων των κρατών διέπονται από κανόνες διεθνούς δικαίου εκτός του πλαισίου της εν λόγω Συμβάσεως και η εξαίρεση ορισμένων πράξεων από το πεδίο εφαρμογής της δεν «παραβλέπει ούτε καθιστά νόμιμες πράξεις, που κατά τα άλλα είναι παράνομες, ούτε εμποδίζει τη δίωξη σύμφωνα με άλλους νόμους […]».

10 — S/RES/1373 (2001).

11 — Βλ. σημείο 20 των παρουσών προτάσεων.

12 — Στο πλαίσιο της ad hoc επιτροπής που δημιουργήθηκε με το ψήφισμα 51/210 της Γενικής Συνελεύσεως, της 17ης Δεκεμβρίου 1996, γίνονται απόπειρες διαπραγματεύσεως ενός σχεδίου γενικής συμβάσεως για τη διεθνή τρομοκρατία. Ωστόσο δεν παρατηρείται σημαντική πρόοδος, γεγονός το οποίο οφείλεται, εν μέρει, στη δυσκολία να επιτευχθεί συμφωνία αναφορικά με τον ορισμό της τρομοκρατίας και με το εάν αυτός θα πρέπει να καλύπτει τις ενέργειες ένοπλων δυνάμεων κατά τη διάρκεια ένοπλης συρράξεως οι οποίες διέπονται από το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο καθώς και εκείνες των εθνικών απελευθερωτικών κινημάτων. Βλ. ιδίως Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, έκτη επιτροπή, Πλήρη πρακτικά των συνεδριάσεων της εβδομηκοστής συνόδου, A/C.6/70/SR.1, 2, 3, 4, 5, 27 και 29.

13 — U.N.T.S., τόμος 2149, σ. 256.

19. Το άρθρο 19, παράγραφος 2, ορίζει ότι «[ο]ι δραστηριότητες των ενόπλων δυνάμεων στη διάρκεια ένοπλης σύγκρουσης, όπως οι όροι αυτοί νοούνται σύμφωνα με το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, και οι οποίες διέπονται από το δίκαιο αυτό, εξαιρούνται από τις ρυθμίσεις της [Συμβάσεως για τις τρομοκρατικές βομβιστικές επιθέσεις], καθώς και οι δραστηριότητες των στρατιωτικών δυνάμεων ενός Κράτους κατά την άσκηση των επίσημων καθηκόντων τους, στο μέτρο που διέπονται από άλλους κανόνες διεθνούς δικαίου».

20. Η Διεθνής Σύμβαση για την Καταστολή της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας (στο εξής: Σύμβαση σχετικά με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας) υπογράφηκε στις 9 Δεκεμβρίου 1999 στη Νέα Υόρκη [14]. Μολονότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι η ίδια συμβαλλόμενο μέρος της εν λόγω Συμβάσεως, το σύνολο των κρατών μελών της είναι. Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της Συμβάσεως σχετικά με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας ορίζει ότι:

«Αδίκημα διαπράττεται κατά την έννοια της παρούσας Σύμβασης όταν κάποιος, με οποιοδήποτε μέσο, άμεσα ή έμμεσα, παράνομα και εκ προθέσεως, παρέχει ή εισπράττει κεφάλαια με πρόθεση να χρησιμοποιηθούν ή εν γνώσει του ότι πρόκειται να χρησιμοποιηθούν, συνολικά ή εν μέρει, για την εκτέλεση:

α) πράξης που συνιστά αδίκημα σύμφωνα με το πεδίο εφαρμογής και τους ορισμούς που περιέχονται σε κάποια από τις συνθήκες που απαριθμούνται στο Παράρτημα, ή [15]

β) οποιασδήποτε άλλης πράξης που αποσκοπεί στην πρόκληση θανάτου ή βαριάς σωματικής βλάβης εις βάρος πολίτη ή οποιουδήποτε άλλου προσώπου που δεν συμμετέχει ενεργά στις εχθροπραξίες σε κατάσταση ένοπλης σύγκρουσης, όταν ο σκοπός αυτής της πράξης, λόγω της φύσης της ή των συνθηκών υπό τις οποίες τελείται, είναι ο εκφοβισμός ενός πληθυσμού ή ο εξαναγκασμός μίας κυβέρνησης ή ενός οργανισμού να πράξει ή να απόσχει από το να πράξει κάτι.»

21. Κατά το άρθρο 8, παράγραφος 1, της Συμβάσεως σχετικά με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, κάθε συμβαλλόμενο κράτος λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα, σύμφωνα με τις εθνικές νομικές αρχές του, για τον προσδιορισμό, τον εντοπισμό και το πάγωμα ή την κατάσχεση όλων των κεφαλαίων που χρησιμοποιούνται ή διατίθενται με σκοπό τη διάπραξη των αδικημάτων που ορίζονται στο άρθρο 2, καθώς και των προϊόντων αυτών των αδικημάτων, με σκοπό την ενδεχόμενη κατάπτωσή τους.

22. Το άρθρο 21 ορίζει ότι «καμία διάταξη της [...] Σύμβασης δεν θίγει άλλα δικαιώματα, υποχρεώσεις και ευθύνες Κρατών και φυσικών προσώπων σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο, και ιδιαίτερα τους σκοπούς του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και άλλων σχετικών συμβάσεων».

23. Η Διεθνής Σύμβαση για την Εξάλειψη των Πράξεων Πυρηνικής Τρομοκρατίας (στο εξής: Σύμβαση για την πυρηνική τρομοκρατία) υπογράφηκε στις 13 Απριλίου 2005 στη Νέα Υόρκη [16]. Αν και η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι η ίδια συμβαλλόμενο μέρος της εν λόγω Συμβάσεως, η μεγάλη πλειοψηφία των κρατών μελών είναι [17]. Το άρθρο 4, παράγραφος 2, της Συμβάσεως για την πυρηνική τρομοκρατία ορίζει ότι οι δραστηριότητες των ενόπλων δυνάμεων κατά τη διάρκεια ένοπλης συγκρούσεως, όπως οι όροι αυτοί εννοούνται δυνάμει του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, οι οποίες

14 — U.N.T.S., τόμος 2178, σ. 197.

15 — Ο εν λόγω κατάλογος περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τη Διεθνή Σύμβαση κατά της Σύλληψης Ομήρων (βλ επιπροσθέτως σημείο 25 των παρουσών προτάσεων) (σημείο 4) και τη Διεθνή Σύμβαση για την Καταστολή των Τρομοκρατικών Βομβιστικών Επιθέσεων (σημείο 9).

16 — U.N.T.S., τόμος 2445, σ. 89.

17 — Η Αυστρία, το Βέλγιο, η Κροατία, η Κύπρος, η Τσεχική Δημοκρατία, η Δανία, η Φινλανδία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ουγγαρία, η Λεττονία, η Λιθουανία, το Λουξεμβούργο, η Μάλτα, οι Κάτω Χώρες, η Πολωνία, η Πορτογαλία, η Ρουμανία, η Σλοβακία, η Σλοβενία, η Ισπανία, η Σουηδία και το Ηνωμένο Βασίλειο.

διέπονται από το δίκαιο αυτό, δεν διέπονται από τη Σύμβαση και ότι οι δραστηριότητες που αναλαμβάνονται από στρατιωτικές δυνάμεις κράτους κατά την άσκηση των επίσημων καθηκόντων τους, στην έκταση που διέπονται από άλλους κανόνες διεθνούς δικαίου, δεν διέπονται ομοίως από τη Σύμβαση.

24. Στις περιφερειακές συμβάσεις συγκαταλέγεται η πρόσφατη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης (στο εξής: ΣτΕ) για την πρόληψη της τρομοκρατίας[18]. Η εν λόγω Σύμβαση έχει υπογραφεί, αλλά όχι ακόμη κυρωθεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Επιπλέον, η Σύμβαση αυτή έχει υπογραφεί ή και κυρωθεί όχι από το σύνολο, αλλά από τη μεγάλη πλειοψηφία των κρατών μελών[19]. Το άρθρο 26, παράγραφος 5, της Συμβάσεως του ΣτΕ για την πρόληψη της τρομοκρατίας ορίζει:

«Οι δραστηριότητες των ενόπλων δυνάμεων κατά τη διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων, όπως αυτοί οι όροι ερμηνεύονται βάσει του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, οι οποίες διέπονται από το εν λόγω δίκαιο, δεν διέπονται από την παρούσα σύμβαση, και οι δραστηριότητες που αναλαμβάνονται από τις ένοπλες δυνάμεις ενός μέρους κατά την άσκηση των επίσημων καθηκόντων τους, εφόσον διέπονται από άλλους κανόνες του διεθνούς δικαίου, δεν διέπονται από την παρούσα σύμβαση.»

Η Διεθνής Σύμβαση κατά της Συλλήψεως Ομήρων

25. Η Διεθνής Σύμβαση κατά της Συλλήψεως Ομήρων (στο εξής: Σύμβαση για τους ομήρους) υιοθετήθηκε στις 17 Δεκεμβρίου 1979 από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών[20]. Στο άρθρο 12 της Συμβάσεως για τους ομήρους ορίζεται ότι «[σ]το μέτρο που οι [Συμβάσεις της Γενεύης και τα σχετικά πρωτόκολλα] εφαρμόζονται σε μία ιδιαίτερη πράξη σύλληψης ομήρων και στο μέτρο που τα κράτη μέρη της [Συμβάσεως για τους ομήρους] είναι υποχρεωμένα, δυνάμει των Συμβάσεων αυτών, να ασκήσουν ποινική δίωξη ή να παραδώσουν το δράστη της σύλληψης ομήρων, η [Σύμβαση για τους ομήρους] δεν εφαρμόζεται σε μια πράξη σύλληψης ομήρων, η οποία διαπράχθηκε κατά τη διάρκεια ένοπλων συρράξεων υπό την έννοια των [Σ]υμβάσεων της Γενεύης […] και των σχετικών πρωτοκόλλων […]».

Το δίκαιο της Ένωσης

Η Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης

26. Το άρθρο 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ ορίζει ότι «[κ]άθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο μπορεί, υπό τις προϋποθέσεις του πρώτου και του δευτέρου εδαφίου, να ασκεί προσφυγή κατά των πράξεων των οποίων είναι αποδέκτης ή που το αφορούν άμεσα και ατομικά, καθώς και κατά των κανονιστικών πράξεων που το αφορούν άμεσα χωρίς να περιλαμβάνουν εκτελεστικά μέτρα». Το πρώτο εδάφιο καθορίζει τις κατηγορίες πράξεων των οποίων η νομιμότητα μπορεί να ελεγχθεί από το Δικαστήριο. Σε αυτές περιλαμβάνονται οι πράξεις του Συμβουλίου. Στο δεύτερο εδάφιο προβλέπονται οι λόγοι ακυρώσεως επί των οποίων το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαίνεται. Βάσει του έκτου εδαφίου, οι προσφυγές ασκούνται «[…] εντός δύο μηνών, υπολογιζομένων, κατά περίπτωση, από τη δημοσίευση της πράξεως, την κοινοποίησή της στον προσφεύγοντα ή, ελλείψει δημοσιεύσεως ή κοινοποιήσεως, από την ημέρα κατά την οποία ο προσφεύγων έλαβε γνώση της πράξεως».

18 — CETS αριθ. 196.

19 — Τα ακόλουθα 22 κράτη μέλη είναι συμβαλλόμενα μέρη στη σύμβαση: η Αυστρία, η Βουλγαρία, η Κροατία, η Κύπρος, η Δανία, η Εσθονία, η Φινλανδία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ουγγαρία, η Λεττονία, η Λιθουανία, το Λουξεμβούργο, η Μάλτα, οι Κάτω Χώρες, η Πολωνία, η Πορτογαλία, η Ρουμανία, η Σλοβακία, η Σλοβενία, η Ισπανία και η Σουηδία.

20 — U.N.T.S., τόμος 1316, σ. 205.

Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

27. Το άρθρο 47, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης[21]) ορίζει ότι «[κ]άθε πρόσωπο του οποίου παραβιάστηκαν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης, έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, τηρουμένων των προϋποθέσεων που προβλέπονται στο παρόν άρθρο».

28. Το άρθρο 48, παράγραφος 1, ορίζει ότι «[κ]άθε κατηγορούμενος τεκμαίρεται ότι είναι αθώος μέχρι αποδείξεως της ενοχής του σύμφωνα με τον νόμο». Κατά το άρθρο 48, παράγραφος 2, «[δ]ιασφαλίζεται ο σεβασμός των δικαιωμάτων υπεράσπισης σε κάθε κατηγορούμενο».

Η κοινή θέση 2001/931/ΚΕΠΠΑ

29. Η αιτιολογική σκέψη 2 της κοινής θέσεως 2001/931/ΚΕΠΠΑ[22] παραπέμπει στο ψήφισμα 1373 (2001) το οποίο καθορίζει μια ευρεία στρατηγική για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και, ειδικότερα, της χρηματοδοτήσεώς της. Η αιτιολογική σκέψη 5 ορίζει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να λάβει πρόσθετα μέτρα για την εφαρμογή του ψηφίσματος 1373 (2001).

30. Το άρθρο 1, παράγραφος 1, ορίζει ότι «[η] παρούσα κοινή θέση εφαρμόζεται σύμφωνα με τις διατάξεις των επόμενων άρθρων στα πρόσωπα, ομάδες και οντότητες που ενέχονται σε τρομοκρατικές πράξεις και τα οποία παρατίθενται στο παράρτημα».

31. Το άρθρο 1, παράγραφος 2, ορίζει ως «πρόσωπα, ομάδες και οντότητες που ενέχονται σε τρομοκρατικές πράξεις»:

— «πρόσωπα που διαπράττουν ή αποπειρώνται να διαπράξουν τρομοκρατικές πράξεις ή συμμετέχουν στην τέλεση τρομοκρατικών πράξεων ή τις διευκολύνουν,

— ομάδες και οντότητες ιδιοκτησίας ή υπό τον άμεσο ή έμμεσο έλεγχο των εν λόγω προσώπων και πρόσωπα, ομάδες και οντότητες που ενεργούν εξ ονόματος ή κατ' εντολήν τέτοιων προσώπων, ομάδων, οντοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των κεφαλαίων που απορρέουν ή προέρχονται από ιδιοκτησία που ανήκει ή ελέγχεται άμεσα ή έμμεσα από τα πρόσωπα αυτά και τα συνδεόμενα με αυτά πρόσωπα, ομάδες και οντότητες.»

32. Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 3, «τρομοκρατική πράξη» είναι:

«[…] μια από τις ακόλουθες εκ προθέσεως πράξεις η οποία, εκ της φύσεώς της ή των συνθηκών της, είναι δυνατόν να προσβάλει σοβαρά χώρα ή διεθνή οργανισμό, όπως ορίζεται ως αξιόποινη πράξη από το εθνικό δίκαιο, όταν ο δράστης την διαπράττει με σκοπό:

i) να εκφοβίσει σοβαρά έναν πληθυσμό ή

ii) να εξαναγκάσει αδικαιολόγητα μια κυβέρνηση ή ένα διεθνή οργανισμό να εκτελέσουν ή να παραλείψουν οποιαδήποτε πράξη, ή

iii) να αποσταθεροποιήσει σοβαρά ή να καταστρέψει τις θεμελιώδεις πολιτικές, συνταγματικές, οικονομικές ή κοινωνικές δομές μιας χώρας ή ενός διεθνούς οργανισμού:

α) προσβολή κατά της ζωής προσώπου, η οποία είναι δυνατόν να επιφέρει το θάνατο,

21 — ΕΕ 2012, C 326, σ. 391.

22 — Κοινή Θέση του Συμβουλίου, της 27ης Δεκεμβρίου 2001, για την εφαρμογή ειδικών μέτρων για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (ΕΕ 2001, L 344, σ. 93), όπως τροποποιήθηκε.

β) προσβολή κατά της σωματικής ακεραιότητας προσώπου,

γ) απαγωγή ή αρπαγή προσώπων,

δ) πρόκληση μαζικών καταστροφών σε κυβερνητικές ή δημόσιες εγκαταστάσεις, συγκοινωνιακά συστήματα, εγκαταστάσεις υποδομής, περιλαμβανομένων και των συστημάτων πληροφορικής, σταθερές εξέδρες που ευρίσκονται επί της ηπειρωτικής υφαλοκρηπίδας, δημόσιους χώρους ή ιδιωτικές ιδιοκτησίες, που θα μπορούσαν να εκθέσουν σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές ή να προξενήσουν σημαντικές οικονομικές απώλειες,

ε) κατάληψη αεροσκαφών ή πλοίων ή άλλων μέσων μαζικής μεταφοράς ή μεταφοράς εμπορευμάτων,

στ) κατασκευή, κατοχή, κτήση, μεταφορά, προμήθεια ή χρήση πυροβόλων όπλων, εκρηκτικών υλών, πυρηνικών, βιολογικών και χημικών όπλων καθώς και, όσον αφορά τα βιολογικά και χημικά όπλα, έρευνα και ανάπτυξη,

ζ) απελευθέρωση επικίνδυνων ουσιών ή πρόκληση πυρκαγιών, πλημμυρών ή εκρήξεων, με αποτέλεσμα την έκθεση ανθρώπινων ζωών σε κίνδυνο,

η) διαταραχή ή διακοπή του εφοδιασμού ύδατος, ηλεκτρικής ενέργειας ή κάθε άλλου βασικού φυσικού πόρου, με αποτέλεσμα την έκθεση ανθρώπινων ζωών σε κίνδυνο,

θ) απειλή τέλεσης μιας εκ των πράξεων που απαριθμούνται στα σημεία α) έως η),

ι) η αρχηγία τρομοκρατικής ομάδας,

ια) η συμμετοχή στις δραστηριότητες τρομοκρατικής ομάδας, μεταξύ άλλων με την παροχή σε αυτήν πληροφοριών ή υλικών μέσων ή με τη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων της, έχοντας επίγνωση του γεγονότος ότι η συμμετοχή αυτή θα συμβάλει στις εγκληματικές δραστηριότητες της ομάδας.

[…]».

33. Δυνάμει των άρθρων 2 και 3 η (τότε) Ευρωπαϊκή Κοινότητα, ενεργούσα εντός των ορίων των εξουσιών που της απένεμε η (τότε ισχύουσα) Συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, όφειλε να «αποφασίζει τη δέσμευση κεφαλαίων και άλλων χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων ή οικονομικών πηγών προσώπων, ομάδων και οντοτήτων που περιλαμβάνονται στο παράρτημα» και να «διασφαλίζει ότι κεφάλαια, χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ή οικονομικές πηγές ή χρηματοοικονομικές ή άλλες συναφείς υπηρεσίες δεν τίθενται στη διάθεση, αμέσως ή εμμέσως, προς όφελος προσώπων, ομάδων και οντοτήτων που περιλαμβάνονται στο παράρτημα».

Ο κανονισμός 2580/2001 του Συμβουλίου

34. Οι αιτιολογικές σκέψεις 3 και 4 του κανονισμού (ΕΚ) 2580/2001 του Συμβουλίου[23] παραπέμπουν στο ψήφισμα 1373 (2001). Η αιτιολογική σκέψη 5 επισημαίνει την ανάγκη η Κοινότητα να αναλάβει δράση προκειμένου να τεθούν σε εφαρμογή τα μέτρα που εμπίπτουν στην κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας (στο εξής: ΚΕΠΠΑ) και τα οποία περιλαμβάνονται στην κοινή θέση 2001/931. Κατά την αιτιολογική σκέψη 14, ο κατάλογος που αναφέρεται στο άρθρο 2, παράγραφος 3,[24] μπορεί να περιλαμβάνει πρόσωπα και οντότητες που είτε συνδέονται ή σχετίζονται με τρίτες χώρες είτε βρίσκονται κατ' άλλο τρόπο στο επίκεντρο ζητημάτων ΚΕΠΠΑ της κοινής θέσεως 2001/931.

35. Στο άρθρο 1, παράγραφος 2, ως «[δ]έσμευση κεφαλαίων, χρηματικών περιουσιακών στοιχείων και οικονομικών πόρων» ορίζεται «[…] η πρόληψη οποιασδήποτε κίνησης, μεταβίβασης, μεταβολής, χρήσης ή διαπραγμάτευσης κεφαλαίων καθ' οιονδήποτε τρόπο που θα μπορούσε να οδηγήσει σε μεταβολή ως προς τον όγκο, το ύψος, τον τόπο διατήρησής τους, την ιδιοκτησία, την κατοχή, τον χαρακτήρα, τον προορισμό ή άλλη μεταβολή η οποία θα καθιστούσε δυνατή τη χρησιμοποίηση των συγκεκριμένων κεφαλαίων, περιλαμβανομένης και της διαχείρισης χαρτοφυλακίων». Το άρθρο 1, παράγραφος 4, ορίζει ότι η έννοια του όρου «τρομοκρατική πράξη» στον κανονισμό 2580/2001 ταυτίζεται μ' εκείνη που περιλαμβάνεται στο άρθρο 1, παράγραφος 3, της κοινής θέσεως 2001/931[25].

36. Το άρθρο 2, παράγραφος 1, ορίζει ότι, εκτός εάν επιτρέπεται δυνάμει των άρθρων 5 και 6[26]:

«α) δεσμεύονται όλα τα κεφάλαια, χρηματικά περιουσιακά στοιχεία και οικονομικοί πόροι που ανήκουν, ή βρίσκονται στην ιδιοκτησία ή κατοχή φυσικού ή νομικού προσώπου, ομάδας ή οντότητας που περιλαμβάνεται στον κατάλογο [του άρθρου 2, παράγραφος 3],

β) κανένα κεφάλαιο, άλλο χρηματικό περιουσιακό στοιχείο ή οικονομικός πόρος δεν διατίθεται, άμεσα ή έμμεσα, σε οποιοδήποτε ή προς όφελος οποιουδήποτε από τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, τις ομάδες ή τις οντότητες που περιλαμβάνονται στον κατάλογο [του άρθρου 2, παράγραφος 3].»

37. Σύμφωνα με το άρθρο 2, παράγραφος 2 (και εκτός εάν επιτρέπεται δυνάμει των άρθρων 5 και 6), «[…] απαγορεύεται η παροχή χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε οποιοδήποτε ή προς όφελος οποιουδήποτε από τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, τις ομάδες ή τις οντότητες που περιλαμβάνονται στον κατάλογο [του άρθρου 2, παράγραφος 3]».

38. Το άρθρο 2, παράγραφος 3, ορίζει ότι το Συμβούλιο καταρτίζει, αναθεωρεί και τροποποιεί τον κατάλογο των προσώπων, ομάδων και οντοτήτων στα οποία εφαρμόζεται ο κανονισμός 2580/2001 (στο εξής: κατάλογος του άρθρου 2, παράγραφος 3), σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1, παράγραφοι 4, 5 και 6, της κοινής θέσεως 2001/931. Η εν λόγω διάταξη ορίζει ότι ο κατάλογος του άρθρου 2, παράγραφος 3, αποτελείται από:

«i) φυσικά πρόσωπα που διαπράττουν ή επιχειρούν να διαπράξουν, συμμετέχουν ή διευκολύνουν τη διάπραξη οιασδήποτε τρομοκρατικής πράξης·

ii) νομικά πρόσωπα, ομάδες ή οντότητες που διαπράττουν ή επιχειρούν να διαπράξουν, συμμετέχουν ή διευκολύνουν τη διάπραξη οιασδήποτε τρομοκρατικής πράξης·

23 — Κανονισμός της 27ης Δεκεμβρίου 2001 για τη λήψη ειδικών περιοριστικών μέτρων κατά ορισμένων προσώπων και οντοτήτων με σκοπό την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (ΕΕ 2001, L 344, σ. 70), όπως ισχύει μετά την τελευταία τροποποίησή του.

24 — Βλ. σημείο 38 των παρουσών προτάσεων.

25 — Βλ. σημείο 32 των παρουσών προτάσεων.

26 — Τα άρθρα 5 και 6 αφορούν την προσθήκη, σε δεσμευμένους λογαριασμούς, των οφειλόμενων τόκων· τις ειδικές άδειες για τη χρησιμοποίηση και τις πληρωμές από δεσμευμένα κεφάλαια· και τις ειδικές άδειες για την αποδέσμευση κεφαλαίων, άλλων χρηματικών περιουσιακών στοιχείων ή άλλων οικονομικών πόρων, για τη διάθεση των εν λόγω περιουσιακών στοιχείων και πόρων και την παροχή χρηματοοικονομικών υπηρεσιών.

iii) νομικά πρόσωπα, ομάδες ή οντότητες που ανήκουν σε ή ελέγχονται από ένα ή περισσότερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ομάδες ή οντότητες που αναφέρονται στα στοιχεία i) και ii)· ή

iv) φυσικά ή νομικά πρόσωπα, ομάδες ή οντότητες που ενεργούν εξ ονόματος ή υπό την καθοδήγηση ενός ή περισσοτέρων φυσικών ή νομικών προσώπων, ομάδων ή οντοτήτων που αναφέρονται στα στοιχεία i) και ii)».

39. Κατά το άρθρο 9, «[κ]άθε κράτος μέλος καθορίζει τις κυρώσεις που επιβάλλει σε περίπτωση παράβασης των διατάξεων του κανονισμού» και «οι κυρώσεις αυτές πρέπει να είναι αποτελεσματικές, αναλογικές και αποτρεπτικές» [27].

Η απόφαση-πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου

40. Η αιτιολογική σκέψη 3 της αποφάσεως-πλαισίου 2002/475/ΔΕΥ [28] επισημαίνει το γεγονός ότι το σύνολο των κρατών μελών ή ορισμένα εξ αυτών συμμετέχουν σε σειρά συμβάσεων που αφορούν την τρομοκρατία. Η αιτιολογική σκέψη 6 αναφέρει ότι ο ορισμός των εγκλημάτων τρομοκρατίας θα πρέπει να είναι παραπλήσιος σε όλα τα κράτη μέλη, συμπεριλαμβανομένου του ορισμού των εγκλημάτων σχετικά με τρομοκρατικές ομάδες. Κατά την αιτιολογική σκέψη 11, «[η] παρούσα απόφαση-πλαίσιο δεν καλύπτει τις δραστηριότητες των ενόπλων δυνάμεων σε περίοδο ένοπλης σύγκρουσης, κατά την έννοια που δίνει στους όρους αυτούς το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, δεδομένου ότι οι δραστηριότητες αυτές διέπονται από το εν λόγω δίκαιο, ούτε τις δραστηριότητες των ενόπλων δυνάμεων ενός κράτους κατά την άσκηση των επίσημων καθηκόντων τους, εφόσον διέπονται από άλλους κανόνες του διεθνούς δικαίου» [29].

41. Το άρθρο 1, παράγραφος 1, ορίζει:

«1. Κάθε κράτος μέλος λαμβάνει τα αναγκαία μέτρα ώστε να θεωρούνται ως εγκλήματα τρομοκρατίας οι εκ προθέσεως πράξεις οι οποίες αναφέρονται στα στοιχεία α) έως θ) όπως ορίζονται ως εγκλήματα από το εθνικό δίκαιο, και οι οποίες είναι δυνατόν, εκ της φύσεως ή του συναφούς πλαισίου τους, να προσβάλλουν σοβαρά χώρα ή διεθνή οργανισμό, όταν ο δράστης τις διαπράττει με σκοπό:

— να εκφοβίσει σοβαρά έναν πληθυσμό ή

— να εξαναγκάσει αδικαιολόγητα τις δημόσιες αρχές ή ένα διεθνή οργανισμό να εκτελέσουν ή να παραλείψουν οποιαδήποτε πράξη, ή

— να αποσταθεροποιήσει σοβαρά ή να καταστρέψει τις θεμελιώδεις πολιτικές, συνταγματικές, οικονομικές ή κοινωνικές δομές μιας χώρας ή ενός διεθνούς οργανισμού·

[οι εκ προθέσεως πράξεις που αναφέρονται στα στοιχεία α) έως θ) ταυτίζονται με εκείνες που αναφέρονται στα στοιχεία α) έως θ) του άρθρου 1, παράγραφος 3, της κοινής θέσεως 2001/931 [30]].»

27 — Βλ., επίσης, αιτιολογική σκέψη 12.

28 — Απόφαση-πλαίσιο του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (ΕΕ 2002, L 164, σ. 3), όπως τροποποιήθηκε.

29 — Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο πρότεινε την προσθήκη αιτιολογικής σκέψεως που να διακρίνει μεταξύ των τρομοκρατικών ομάδων και των ευρισκόμενων στην Ευρωπαϊκή Ένωση ομάδων οι οποίες αντιστέκονται σε ολοκληρωτικά καθεστώτα ή την καταπίεση σε τρίτες χώρες ή που υποστηρίζουν μια τέτοια αντίσταση. Ο σκοπός ήταν να διασφαλιστεί ότι οι τελευταίες αυτές ομάδες δεν θα χαρακτηρίζονταν ως τρομοκρατικές, χωρίς ωστόσο να αποκλείεται η δίωξη και η τιμωρία τους για αδικήματα βάσει του εθνικού ποινικού δικαίου: βλ. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, έκθεση σχετικά με την υποβληθείσα από την Επιτροπή πρόταση απόφασης-πλαισίου του Συμβουλίου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας [COM(2001) 521].

30 — Βλ. σημείο 32 των παρουσών προτάσεων.

Καταχώριση της LTTE στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3

42. Η LTTE περιλήφθηκε για πρώτη φορά στον κατάλογο του παραρτήματος της κοινής θέσεως 2001/231/ΚΕΠΠΑ με την κοινή θέση 2006/380/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου[31]. Την ίδια ημέρα καταχωρίστηκε στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3, της αποφάσεως 2006/379/ΕΚ του Συμβουλίου[32]. Η LTTE παραμένει στον εν λόγω κατάλογο μετά από σειρά πράξεων της Ένωσης, αποφάσεων και κανονισμών, καθεμιά εκ των οποίων καταργεί και αντικαθιστά την προηγούμενη, στις οποίες συγκαταλέγεται ο εκτελεστικός κανονισμός (ΕΕ) 610/2010 του Συμβουλίου[33]. Ο πλέον πρόσφατος κατάλογος περιλαμβάνεται στο παράρτημα του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2015/2425 του Συμβουλίου[34].

Το δίκαιο των Κάτω Χωρών

43. Το άρθρο 2, παράγραφος 1, της Sanctieregeling terrorisme 2007-II (απόφασης περί επιβολής κυρώσεων για τρομοκρατικές πράξεις 2007-II· στο εξής: Sanctieregeling 2007) παρέχει την εξουσία στον Minister van Buitenlandse Zaken (Υπουργό Εξωτερικών· στο εξής: Υπουργός), σε συμφωνία με τον Υπουργό Δικαιοσύνης (στο εξής: Minister van Justitie) και τον Υπουργό Οικονομικών (στο εξής: Minister van Financïen), να εκδίδει απόφαση που περιλαμβάνει κατάλογο με πρόσωπα ή ομάδες που, κατά τη γνώμη του, ανήκουν στην ομάδα προσώπων ή στις ομάδες επί των οποίων έχει εφαρμογή το ψήφισμα 1373 (2001). Η έκδοση μιας τέτοιας αποφάσεως συνεπάγεται ότι όλοι οι πόροι που ανήκουν στα εν λόγω πρόσωπα ή ομάδες δεσμεύονται (άρθρο 2, παράγραφος 2)· απαγορεύεται η παροχή χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στα εν λόγω πρόσωπα και ομάδες ή προς όφελός τους (άρθρο 2, παράγραφος 3) ή η διάθεση πόρων σε αυτά αμέσως ή εμμέσως (άρθρο 2, παράγραφος 4).

44. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το άρθρο 2 της Sanctieregeling 2007 θέτει σε εφαρμογή το ψήφισμα 1373 (2001) αλλά δεν περιέχει αναφορά στον κανονισμό 2580/2001, στην κοινή θέση 2001/931 ή σε οποιαδήποτε άλλη πράξη βάσει της οποίας τοποθετούνται στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3, πρόσωπα ή ομάδες.

Τα πραγματικά περιστατικά, η διαδικασία και τα προδικαστικά ερωτήματα

45. Οι A, B, C και D είναι κάτοικοι Κάτω Χωρών. Με αποφάσεις της 8ης Ιουνίου 2010 (στο εξής: αποφάσεις περί εγγραφής στον κατάλογο), ο Υπουργός τους χαρακτήρισε ως φυσικά πρόσωπα επί των οποίων εφαρμόζεται η Sanctieregeling 2007. Ως εκ τούτου, οι πόροι τους δεσμεύθηκαν. Με αποφάσεις της 25ης Νοεμβρίου 2010, της 8ης Δεκεμβρίου 2010 και της 10ης Ιανουαρίου 2011 (στο εξής: προσβαλλόμενες αποφάσεις), ο Υπουργός απέρριψε τις διοικητικές προσφυγές που άσκησαν οι A, B, C και D κατά των αποφάσεων περί εγγραφής στον κατάλογο. Οι προσβαλλόμενες αποφάσεις στηρίζονταν στο γεγονός ότι οι A, B, C και D ανήκουν στην ομάδα των προσώπων στα οποία αναφέρεται το ψήφισμα 1373 (2001). Ο Υπουργός κατέληξε στο εν λόγω συμπέρασμα λαμβάνοντας υπόψη του τις ακόλουθες περιστάσεις: i) οι A, B, C και D είχαν ασχοληθεί με τη συγκέντρωση κεφαλαίων για την LTTE· ii) η LTTE είχε καταχωριστεί στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3·

31 — Κοινή θέση της 29ης Μαΐου 2006 σχετικά με την ενημέρωση της κοινής θέσης 2001/931 και για την κατάργηση της κοινής θέσης 2006/231 (ΕΕ 2006, L 144, σ. 25).

32 — Απόφαση της 29ης Μαΐου 2006 για την εφαρμογή του άρθρου 2, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 2580/2001 και για την κατάργηση της αποφάσεως 2005/930/ΕΚ (ΕΕ 2006, L 144, σ. 21).

33 — Εκτελεστικός κανονισμός της 12ης Ιουλίου 2010 σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 2, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 2580/2001 και για την κατάργηση του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 1285/2009 (ΕΕ 2010, L 178, σ. 1). Βλ. άρθρο 1 και σημείο 2.17 του καταλόγου που περιλαμβάνεται στο παράρτημα.

34 — Εκτελεστικός κανονισμός της 21ης Δεκεμβρίου 2015 σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 2 παράγραφος 3 του κανονισμού (ΕΚ) 2580/2001 και σχετικά με την κατάργηση του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 2015/1325 (ΕΕ 2015, L 334, σ. 1).

και iii) είχε κινηθεί ποινική δίωξη κατά των A, B, C και D ενώπιον του τμήματος ποινικού δικαίου του rechtbank 's-Gravenhage (περιφερειακού πρωτοβάθμιου δικαστηρίου της Χάγης, Κάτω Χώρες), μεταξύ άλλων, λόγω της φερόμενης παραβάσεως των άρθρων 2, παράγραφοι 1, 2 και 3, του κανονισμού 2580/2001.

46. Στις αποφάσεις της 21ης Οκτωβρίου 2011 το rechtbank 's-Gravenhage (περιφερειακό πρωτοβάθμιο δικαστήριο της Χάγης, τμήμα ποινικού δικαίου) κατέληξε στο συμπέρασμα, όσον αφορά την καταδίκη τριών από τους τέσσερις αναιρεσείοντες για παράβαση του κανονισμού 2580/2001, ότι οι B, C και D είχαν αναπτύξει δραστηριότητες (συγκέντρωση κεφαλαίων) για λογαριασμό της LTTE, αλλά τους απάλλαξε από την κατηγορία της συμμετοχής σε τρομοκρατική ομάδα. Το δικαστήριο έκρινε ότι οι σχετικές με την τρομοκρατία διατάξεις του ολλανδικού ποινικού κώδικα θέτουν σε εφαρμογή την απόφαση-πλαίσιο 2002/475 και ότι η σύρραξη μεταξύ της Κυβερνήσεως της Σρι Λάνκα και της LTTE συνιστούσε μη διεθνή ένοπλη σύρραξη, κατά την έννοια του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου II[35]. Κατά συνέπεια, λαμβανομένης υπόψη της αιτιολογικής σκέψεως 11 της αποφάσεως-πλαισίου 2002/475, οι ανωτέρω πράξεις των B, C και D δεν συνιστούν συμμετοχή σε τρομοκρατική ομάδα. Εντούτοις, το rechtbank 's-Gravenhage (περιφερειακό πρωτοβάθμιο δικαστήριο της Χάγης, τμήμα ποινικού δικαίου) καταδίκασε τους B, C και D για παράβαση των άρθρων 2, παράγραφοι 1, 2 και 3, του κανονισμού 2580/2001. Το δικαστήριο έκρινε ότι δεσμευόταν από την απόφαση του Συμβουλίου σχετικά με την καταχώριση της LTTE στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3. Περαιτέρω το δικαστήριο επισήμανε ότι δεν είχε ασκηθεί προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου κατά των αποφάσεων βάσει των οποίων η LTTE είχε περιληφθεί στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3, και οι οποίες ίσχυαν κατά τον χρόνο τελέσεως των φερόμενων ως αξιόποινων πράξεων. Ως εκ τούτου, το rechtbank 's-Gravenhage (περιφερειακό πρωτοβάθμιο δικαστήριο της Χάγης, τμήμα ποινικού δικαίου) κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι αποφάσεις αυτές ήταν ισχυρές. Κατά τον χρόνο της συγγραφής των παρουσών προτάσεων, εκκρεμούσαν ενώπιον του Gerechtshof Den Haag (Εφετείου της Χάγης, Κάτω Χώρες) εφέσεις κατά των εν λόγω αποφάσεων.

47. Εν τω μεταξύ, οι ασκηθείσες από τους A, B, C και D προσφυγές κατά των προσβαλλομένων αποφάσεων απορρίφθηκαν ως αβάσιμες από τα τμήματα διοικητικού δικαίου του rechtbank Zwolle-Lelystad (περιφερειακού πρωτοβάθμιου δικαστηρίου του Zwolle-Lelystad, Κάτω Χώρες), του rechtbank 's Gravenhage (περιφερειακού πρωτοβάθμιου δικαστηρίου της Χάγης) και του rechtbank Alkmaar (περιφερειακού πρωτοβάθμιου δικαστηρίου του Alkmaar, Κάτω Χώρες). Στη συνέχεια οι A, B, C και D υπέβαλαν αντιστοίχως ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου αιτήσεις αναιρέσεως. Αμφισβητούν ότι εμπλέκονταν στη συγκέντρωση κεφαλαίων για την LTTE. Ισχυρίζονται ότι το τμήμα ποινικού δικαίου του rechtbank 's-Gravenhage (περιφερειακού πρωτοβάθμιου δικαστηρίου της Χάγης) έκρινε ότι η LTTE *δεν* είναι τρομοκρατική ομάδα, δεδομένου ότι η σύρραξη μεταξύ της LTTE και της Κυβερνήσεως της Σρι Λάνκα συνιστούσε μη διεθνή ένοπλη σύρραξη.

48. Σύμφωνα με το αιτούν δικαστήριο, η LTTE περιλήφθηκε στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3, εξαιτίας σειράς επιθέσεων και απαγωγών στις οποίες προέβη μεταξύ των ετών 2005 και 2009. Το αιτούν δικαστήριο περαιτέρω σημειώνει ότι οι εν λόγω πράξεις φαίνεται ότι έλαβαν χώρα στη Σρι Λάνκα και ότι συνδέονται με τη σύρραξη μεταξύ της Κυβερνήσεως της Σρι Λάνκα και της LTTE. Το αιτούν δικαστήριο κρίνει ότι ο Υπουργός βασίμως συμπέρανε ότι οι A, B, C και D είχαν ασχοληθεί με τη συγκέντρωση κεφαλαίων για την LTTE. Ωστόσο, διατηρεί αμφιβολίες σχετικά με το αν ήταν έγκυρη η καταχώριση της LTTE στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3, κατά τον χρόνο εκδόσεως των αποφάσεων του Υπουργού της 25ης Νοεμβρίου 2010 και της 8ης Δεκεμβρίου 2010 και των δύο αποφάσεων της 10ης Ιανουαρίου 2011. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται επίσης εάν οι A, B, C και D νομιμοποιούνται να προσβάλουν το κύρος του εκτελεστικού κανονισμού 610/2010 ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.

35 — Βλ. σημείο 10 των παρουσών προτάσεων.

49. Σε αυτό το πλαίσιο, το αιτούν δικαστήριο ζητεί από το Δικαστήριο να αποφανθεί επί των ακόλουθων προδικαστικών ερωτημάτων:

«1) Θα ήταν, λαμβανομένου υπόψη μεταξύ άλλων του άρθρου 47 του [Χάρτη], πέραν πάσης αμφιβολίας παραδεκτή η προσφυγή ακυρώσεως την οποία οι αναιρεσείοντες στην παρούσα δίκη θα ασκούσαν ιδίω ονόματι, δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ, ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου κατά του εκτελεστικού κανονισμού 610/2010, κατά το μέρος που με αυτόν η LTTE καταχωρίστηκε στον [κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3];

2)

α) Μπορούν δραστηριότητες των ενόπλων δυνάμεων σε περίοδο ένοπλης συρράξεως κατά την έννοια του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, λαμβανομένης υπόψη επίσης της αιτιολογικής σκέψεως 11 της αποφάσεως-πλαισίου 2002/475, να συνιστούν τρομοκρατικά ενέργειες κατά την έννοια της εν λόγω αποφάσεως-πλαισίου;

β) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα 2α, μπορούν δραστηριότητες των ενόπλων δυνάμεων σε περίοδο ένοπλης συρράξεως κατά την έννοια του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου να συνιστούν τρομοκρατικές πράξεις κατά την έννοια της κοινής θέσεως 2001/931 και του κανονισμού 2580/2001;

3) Συνιστούν οι δραστηριότητες που αποτελούν τη βάση του εκτελεστικού κανονισμού 610/2010, κατά το μέρος που με αυτόν η LTTE καταχωρίστηκε [στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3], δραστηριότητες των ενόπλων δυνάμεων σε περίοδο ένοπλης συρράξεως κατά την έννοια του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου;

4) Είναι, λαμβανομένης υπόψη επίσης της απαντήσεως στα ερωτήματα 1, 2α, 2β και 3, ο εκτελεστικός κανονισμός 610/2010 ανίσχυρος, κατά το μέρος που με αυτόν η LTTE καταχωρίστηκε στον [κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3];

5) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ερώτημα 4, καταλαμβάνει το ανίσχυρο αυτό επίσης τις προγενέστερες και μεταγενέστερες αποφάσεις του Συμβουλίου με τις οποίες επικαιροποιήθηκε ο [κατάλογος του άρθρου 2, παράγραφος 3], κατά το μέρος που με αυτές η LTTE καταχωρίστηκε στον εν λόγω κατάλογο;»

50. Οι A, B, C και D, η Ολλανδική Κυβέρνηση, η Ισπανική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατέθεσαν γραπτές παρατηρήσεις. Με εξαίρεση την Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, όλοι οι ανωτέρω ανέπτυξαν προφορικώς τις παρατηρήσεις τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 8ης Μαρτίου 2016.

Ανάλυση

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

51. Το 2011, η LTTE αμφισβήτησε την καταχώρισή της στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3, ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, προβάλλοντας μεταξύ άλλων ότι ο κανονισμός 2580/2001 δεν έχει εφαρμογή σε καταστάσεις ένοπλης συρράξεως, επειδή οι εν λόγω συρράξεις (και ως εκ τούτου, οι πράξεις που τελούνται στο πλαίσιο αυτών) διέπονται αποκλειστικά από το διεθνές ανθρωπιστικό

δίκαιο. Το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε αυτόν τον λόγο ακυρώσεως [36], αλλά, για άλλους (δικονομικούς) λόγους, προέβη στην ακύρωση μιας σειράς εκτελεστικών κανονισμών παρεμφερών με τον εκτελεστικό κανονισμό 610/2010, στο μέτρο που οι εν λόγω κανονισμοί αφορούσαν την LTTE. Η αίτηση αναιρέσεως του Συμβουλίου κατά της εν λόγω αποφάσεως [37] δεν στρέφεται κατά της αναλύσεως από το Γενικό Δικαστήριο του όρου «τρομοκρατικές πράξεις» στη σχετική νομοθεσία της Ένωσης. Η εν λόγω ανάλυση, ωστόσο, αφορά το κύριο ζήτημα που τέθηκε εν προκειμένω από το αιτούν δικαστήριο, δηλαδή κατά πόσον τα περιοριστικά μέτρα της Ένωσης κατά της LTTE είναι συμβατά με το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο. Επομένως, όπου απαιτείται, θα παραπέμπω σε αυτή.

52. Εν συνεχεία, τα επίμαχα στην κύρια δίκη μέτρα δεσμεύσεως περιουσιακών στοιχείων βασίζονται στη Sanctieregeling 2007, με την οποία τίθεται σε εφαρμογή το ψήφισμα 1373 (2001). Η Sanctieregeling 2007 δεν παραπέμπει σε κάποια από τις νομικές πράξεις της Ένωσης για τις οποίες ζητούνται διευκρινίσεις στα προδικαστικά ερωτήματα. Ούτε και προκύπτει ότι οι A, B, C και D περιλαμβάνονται οι ίδιοι στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3. Υπό τις περιστάσεις αυτές, είναι τα ερωτήματα 2 έως 5 λυσιτελή για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης;

53. Κατά πάγια νομολογία το Δικαστήριο μπορεί να αρνηθεί να απαντήσει σε ερώτημα που έχει υποβληθεί από εθνικό δικαστήριο όταν προκύπτει προδήλως ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης την οποία ζητεί το εν λόγω δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης [38].

54. Εντούτοις δεν βλέπω τον λόγο να εφαρμοστεί η νομολογία αυτή εν προκειμένω. Από τη μία πλευρά, δεν αμφισβητείται ότι τα επίμαχα μέτρα δεσμεύσεως περιουσιακών στοιχείων επιβλήθηκαν στους A, B, C και D για τον λόγο ότι συγκέντρωσαν κεφάλαια για την LTTE, η οποία περιλαμβάνεται στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3. Όπως εξήγησα, ο εν λόγω κατάλογος έθετε σε εφαρμογή στο πλαίσιο του τότε κοινοτικού δικαίου τις πτυχές ΚΕΠΠΑ της κοινής θέσεως 2001/931 η οποία έθετε σε εφαρμογή το ψήφισμα 1373 (2001). Από την άλλη πλευρά, όπως τονίζεται στην απόφαση περί παραπομπής, ένα από τα επιχειρήματα που διατυπώθηκαν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου για την αμφισβήτηση των εν λόγω μέτρων είναι ότι η LTTE δεν μπορεί να θεωρείται ως τρομοκρατική ομάδα και ότι επομένως εσφαλμένα περιελήφθη στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3. Το αιτούν δικαστήριο εξηγεί ότι τα επίμαχα μέτρα δεσμεύσεως περιουσιακών στοιχείων θα πρέπει να ακυρωθούν εάν το εν λόγω επιχείρημα γίνει δεκτό και ότι, στην περίπτωση αυτή, οι A, B, C και D θα δικαιούνται ενδεχομένως αποζημιώσεως για όλα τα χρονικά διαστήματα κατά τα οποία η LTTE περιλαμβανόταν στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3. Φρονώ ότι τούτο αρκεί για να οδηγηθεί κανείς στο συμπέρασμα ότι τα προδικαστικά ερωτήματα 2 έως 5 σχετίζονται με τη διαδικασία της κύριας δίκης.

55. Παρά το γεγονός ότι το αιτούν δικαστήριο χωρίζει το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα σε δύο μέρη, στην πράξη με το ερώτημα αυτό ζητούνται από το Δικαστήριο διευκρινίσεις σε σχέση με το ακόλουθο ζήτημα: λαμβανομένης υπόψη της αιτιολογικής σκέψεως 11 της αποφάσεως-πλαισίου 2002/475, οι «τρομοκρατικές πράξεις» κατά την έννοια της κοινής θέσεως 2001/931 και του κανονισμού 2580/2001 καλύπτονται ενδεχομένως από τον όρο δραστηριότητες ενόπλων δυνάμεων σε περίοδο ένοπλης συρράξεως κατά την έννοια του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, όπως είναι η σύρραξη μεταξύ της LTTE και της Κυβερνήσεως της Σρι Λάνκα; Για την απάντηση στο εν λόγω ερώτημα, θα θεωρήσω δεδομένο ότι η εν λόγω σύρραξη αποτελούσε μη διεθνή ένοπλη σύρραξη κατά την έννοια του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου [39]. Τούτο σημαίνει, ιδίως, ότι δεν επρόκειτο για κατάσταση

36 — Απόφαση της 16ης Οκτωβρίου 2014, LTTE κατά Συμβουλίου (T-208/11 και T-508/11, EU:T:2014:885, σκέψη 83). Η υποβολή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου των αιτήσεων της LTTE (στις 11 Απριλίου και στις 28 Σεπτεμβρίου 2011, αντιστοίχως) είναι μεταγενέστερη τόσο των αποφάσεων περί εγγραφής στον κατάλογο (8 Ιουνίου 2010) όσο και των προσβαλλομένων αποφάσεων (25 Νοεμβρίου 2010, 8 Δεκεμβρίου 2010 και 10 Ιανουαρίου 2011).

37 — Συμβούλιο κατά LTTE, C-599/14 P (που εκκρεμεί ενώπιον του Δικαστηρίου), επί της οποίας ανέπτυξα τις προτάσεις μου στις 22 Σεπτεμβρίου 2016.

38 — Βλ., προσφάτως, απόφαση της 8ης Ιουνίου 2016, Hünnebeck (C-479/14, EU:C:2016:412, σκέψη 30 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

39 — Σε διαφορετική περίπτωση θα επρόκειτο για υποθετικό ερώτημα.

εσωτερικών αναταραχών και εντάσεων επί των οποίων δεν έχει εφαρμογή ούτε το κοινό άρθρο 3 των Συμβάσεων της Γενεύης ούτε το Πρωτόκολλο ΙΙ. Για τη διατύπωση της ανωτέρω θέσεως, στηρίζομαι στη διευκρίνιση του αιτούντος δικαστηρίου ότι ο Υπουργός και το rechtbank 's Gravenhage (περιφερειακό πρωτοβάθμιο δικαστήριο της Χάγης) έκριναν ότι επρόκειτο περί μη διεθνούς ένοπλης συρράξεως με την έννοια του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου ΙΙ. Αυτή εξάλλου είναι και η θέση του Συμβουλίου στην προκειμένη διαδικασία.

56. Το τρίτο και το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα αφορούν, κατ' ουσίαν, το κύρος του κανονισμού 610/2010. Εάν υποτεθεί ότι η απάντηση στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα (όπως συνοπτικά εκτίθεται στο προηγούμενο σημείο) είναι αρνητική, εσφαλμένα θεώρησε το Συμβούλιο τις επιθέσεις και τις απαγωγές στις οποίες προέβη η LTTE μεταξύ των ετών 2005 και 2009 ως «τρομοκρατικές πράξεις» οι οποίες δικαιολογούσαν την καταχώριση της εν λόγω ομάδας στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3; Τι ισχύει εάν, αντιθέτως, η απάντηση στο ερώτημα που διατυπώνεται στο προηγούμενο σημείο είναι καταφατική; Το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα τίθεται μόνον για την περίπτωση που ο εκτελεστικός κανονισμός 610/2010 είναι ανίσχυρος.

57. Το πρώτο προδικαστικό ερώτημα διακρίνεται σαφώς από τα λοιπά ερωτήματα και ως εκ τούτου θα το εξετάσω χωριστά. Το εν λόγω ερώτημα αφορά το παραδεκτό και κατά συνέπεια θα πρέπει να εξεταστεί πρώτο.

Θα ήταν, πέραν πάσης αμφιβολίας, παραδεκτή η άσκηση ευθείας προσφυγής ακυρώσεως από τους A, B, C και D κατά του κανονισμού 610/2010 (πρώτο προδικαστικό ερώτημα);

58. Οι A, B, C και D δεν άσκησαν ευθεία προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, βάσει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ, ζητώντας την ακύρωση του εκτελεστικού κανονισμού 610/2010. Αντιθέτως επικαλέστηκαν το ανίσχυρο του εν λόγω κανονισμού ενώπιον των ολλανδικών δικαστηρίων. Το αιτούν δικαστήριο ερωτά εάν μπορούν να κάνουν κάτι τέτοιο. Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, δεν συντρέχει λόγος να εξεταστούν τα προδικαστικά ερωτήματα αναφορικά με την ισχύ του εκτελεστικού κανονισμού 610/2010 [40].

59. Ο γενικός κανόνας του δικαίου της Ένωσης είναι ότι, στο πλαίσιο εθνικής δίκης, κάθε διάδικος δικαιούται να προβάλει την ακυρότητα των διατάξεων που περιέχονται σε νομοθετικές πράξεις της Ένωσης και οι οποίες αποτελούν το έρεισμα αποφάσεως ή πράξεως του εθνικού δικαίου που τον θίγει, καθώς και να ζητήσει από το εθνικό δικαστήριο να υποβάλει συναφώς προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο [41]. Τα εθνικά δικαστήρια μπορούν μεν να αποφανθούν ότι η πράξη της Ένωσης είναι έγκυρη, αλλά δεν μπορούν να κηρύξουν την ακυρότητά της [42].

60. Υπάρχει, ωστόσο, μια εξαίρεση στον εν λόγω γενικό κανόνα. Με την απόφαση TWD, το Δικαστήριο έκρινε ότι οσάκις διάδικος έχει σαφώς δικαίωμα, βάσει του νυν άρθρου 263 ΣΛΕΕ, να προσβάλλει μέτρο της Ένωσης απευθείας ενώπιον του δικαστή της Ένωσης και αφήσει να παρέλθει άπρακτη η προθεσμία που τίθεται συναφώς από το εν λόγω άρθρο, δεν μπορεί αργότερα να προσβάλει «έμμεσα» το κύρος του εν λόγω μέτρου αμφισβητώντας τη νομιμότητά του ενώπιον εθνικού δικαστηρίου και να παραπέμψει με τον τρόπο αυτό το εν λόγω ζήτημα ενώπιον του Δικαστηρίου με τη διαδικασία της προδικαστικής παραπομπής [43]. Με την απόφαση Pringle, το

40 — Βλ. συναφώς, απόφαση της 17ης Φεβρουαρίου 2011, Bolton Alimentari (C-494/09, EU:C:2011:87, σκέψη 21).

41 — Απόφαση της 27ης Νοεμβρίου 2012, Pringle (C-370/12, EU:C:2012:756, στο εξής: απόφαση Pringle, σκέψη 39 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

42 — Απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 1987, Foto-Frost (314/85, EU:C:1987:452, σκέψεις 14 και 15). Βλ. επίσης αποφάσεις της 10ης Ιανουαρίου 2006, IATA και ELFAA (C-344/04, EU:C:2006:10, σκέψεις 27 και 30), και της 3ης Οκτωβρίου 2013, Inuit Tapiriit Kanatami κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου (C-583/11 P, EU:C:2013:625, στο εξής: απόφαση Inuit I, σκέψη 95).

43 — Βλ. απόφαση της 9ης Μαρτίου 1994, TWD Textilwerke Deggendorf (C-188/92, EU:C:1994:90, στο εξής: απόφαση TWD, σκέψεις 17 και 18). Η εν λόγω απόφαση αφορούσε απόφαση της Επιτροπής η οποία είχε ως αποδέκτη κράτος μέλος και αναφερόταν ρητώς στον δικαιούχο ατομικής ενισχύσεως (TWD)· το κράτος μέλος γνωστοποίησε την απόφαση στον εν λόγω δικαιούχο.

Δικαστήριο έκρινε ότι εάν *πέραν πάσης αμφιβολίας* ο εν λόγω διάδικος *νομιμοποιείται ενεργητικά* βάσει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ, τότε έχει εφαρμογή η εξαίρεση [44]. Στο εξής θα αποκαλώ την εν λόγω εξαίρεση «εξαίρεση TWD». Όταν αυτή έχει εφαρμογή και ο διάδικος δεν άσκησε προσφυγή εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας, η πράξη της Ένωσης καθίσταται απρόσβλητη έναντι αυτού. Με τον τρόπο αυτό αποτρέπεται η επ' αόριστον αμφισβήτηση των πράξεων που παράγουν έννομα αποτελέσματα [45] και διασφαλίζεται η ασφάλεια δικαίου [46].

61. Η εξαίρεση TWD καθιερώθηκε πριν από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας. Κατά το χρονικό εκείνο σημείο, το άρθρο 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ όριζε σε ποιες περιπτώσεις οι ιδιώτες νομιμοποιούνταν ενεργητικώς να απευθυνθούν ενώπιον του δικαστή της Ένωσης.

62. Στο πλαίσιο αυτό, η απόφαση περί παραπομπής σημειώνει την απόφαση E και F του Δικαστηρίου [47]. Η εν λόγω υπόθεση αφορούσε δύο ιδιώτες που αμφισβήτησαν τη νομιμότητα καταχωρίσεως ομάδας (της οποίας φέρονταν ως μέλη) στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3. Εφαρμόζοντας το άρθρο 230, τέταρτο εδάφιο, ΕΚ και εξετάζοντας τη δυνατότητα εφαρμογής της εξαιρέσεως TWD, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι E και F *δεν* νομιμοποιούνταν πέραν πάσης αμφιβολίας ενεργητικώς για την άσκηση ευθείας προσφυγής δεδομένου ότι: i) δεν περιλαμβάνονταν οι ίδιοι στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3· ii) από την απόφαση περί παραπομπής δεν προέκυπτε ότι η θέση τους εντός της ομάδας παρείχε σε αυτούς την εξουσία να την εκπροσωπήσουν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου· και iii) δεν μπορούσε να γίνει δεκτό πέραν πάσης αμφιβολίας ότι η καταχώριση αφορούσε τα παραπάνω πρόσωπα «άμεσα και ατομικά»: η καταχώριση της ομάδας στον εν λόγω κατάλογο ήταν γενικής ισχύος και, σε συνδυασμό προς τον κανονισμό 2580/2001, συνέβαλε στην επιβολή σε απροσδιόριστο αριθμό προσώπων της τηρήσεως ειδικών περιοριστικών μέτρων [48].

63. Ωστόσο, αν και η απόφαση επί της εν λόγω υποθέσεως εκδόθηκε τον Ιούνιο του 2010, αφορούσε ζητήματα που είχαν ανακύψει πριν από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας. Το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν μετά την έναρξη ισχύος της εν λόγω Συνθήκης η απόφαση E και F εξακολουθεί να έχει την έννοια ότι οι A, B, C και D μπορούν να επικαλεστούν το ανίσχυρο του εκτελεστικού κανονισμού 610/2010 ενώπιον των ολλανδικών δικαστηρίων.

64. Βάσει του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ, ιδιώτης μπορεί πλέον να ασκεί προσφυγή κατά i) των πράξεων των οποίων είναι αποδέκτης (στο εξής: πρώτη περίπτωση)· ii) των πράξεων που τον αφορούν άμεσα και ατομικά (στο εξής: δεύτερη περίπτωση)· και iii) των κανονιστικών πράξεων που τον αφορούν άμεσα χωρίς να απαιτούν εκτελεστικά μέτρα (στο εξής: τρίτη περίπτωση).

65. Οι δύο πρώτες περιπτώσεις του τέταρτου εδαφίου του άρθρου 263 ΣΛΕΕ αντιστοιχούν στο τέταρτο εδάφιο του άρθρου 230 ΕΚ. Το Δικαστήριο έχει επιβεβαιώσει ότι οι προϋποθέσεις του «άμεσου επηρεασμού» και του «ατομικού επηρεασμού» της εν λόγω διατάξεως εξακολουθούν να έχουν την ίδια έννοια όπως πριν από τη Συνθήκη της Λισσαβώνας [49]. Ως εκ τούτου η προϋπόθεση του «άμεσου επηρεασμού» έχει την έννοια ότι το προσβαλλόμενο μέτρο πρέπει i) να παράγει άμεσα αποτελέσματα έναντι της νομικής καταστάσεως του ενδιαφερομένου και ii) να μην αφήνει καμία εξουσία εκτιμήσεως στους αποδέκτες του, οι οποίοι είναι επιφορτισμένοι με την εφαρμογή του, καθόσον αυτή έχει καθαρά αυτόματο χαρακτήρα και απορρέει αποκλειστικά από τη ρύθμιση της

44 — Βλ. απόφαση Pringle, σκέψη 41 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

45 — Βλ. απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2001, Nachi Europe (C-239/99, EU:C:2001:101, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

46 — Απόφαση TWD, σκέψη 16.

47 — Απόφαση της 29ης Ιουνίου 2010, E και F (C-550/09, EU:C:2010:382, στο εξής: απόφαση E και F).

48 — Απόφαση E και F, σκέψεις 49 έως 52 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

49 — Απόφαση Inuit I, σκέψεις 70 και 71.

Ένωσης χωρίς εφαρμογή άλλων παρεμβαλλόμενων κανόνων[50]. Η προϋπόθεση του ατομικού επηρεασμού πληρούται «μόνον αν [η προσβαλλόμενη πράξη] […] θίγει [τους προσφεύγοντες] λόγω συγκεκριμένων ιδιοτήτων οι οποίες τα χαρακτηρίζουν ή λόγω μιας ιδιαίτερης πραγματικής καταστάσεως η οποία τα διακρίνει έναντι κάθε άλλου προσώπου και, ως εκ τούτου, τα εξατομικεύει κατά τρόπον ανάλογο προς αυτόν του αποδέκτη»[51].

66. Διευρύνοντας την πρόσβαση στο Γενικό Δικαστήριο μέσω της προσθήκης της τρίτης περιπτώσεως[52], η Συνθήκη της Λισσαβώνας επιδίωξε να διασφαλίσει την αποτελεσματική δικαστική προστασία των φυσικών ή νομικών προσώπων τα οποία, χωρίς να διαθέτουν ατομικό συμφέρον (μολονότι η επίμαχη πράξη τα αφορά άμεσα), θα μπορούσαν σε διαφορετική περίπτωση να εξασφαλίσουν τον δικαστικό έλεγχο κανονιστικής πράξεως, για την οποία δεν απαιτούνται εκτελεστικά μέτρα, μόνον παραβαίνοντας τις διατάξεις της και επικαλούμενα στη συνέχεια, στο πλαίσιο διαδικασίας ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων, ότι αυτές είναι παράνομες[53]. Ως εκ τούτου η τρίτη περίπτωση του τέταρτου εδαφίου του άρθρου 263 ΣΛΕΕ πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο που να διασφαλίζει υψηλότερο επίπεδο δικαστικής προστασίας. Δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι οι ιδιώτες πρέπει να χαίρουν *λιγότερης* προστασίας από ό,τι πριν την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας.

67. Επομένως, πώς πρέπει να ερμηνεύεται η εξαίρεση TWD τώρα που η δυνατότητα προσφυγής ενώπιον του δικαστή της Ένωσης διευρύνθηκε;

68. Με την απόφαση Pringle, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι η εξαίρεση TWD εξακολουθεί να έχει εφαρμογή μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας. Το Δικαστήριο αναφέρθηκε στη νομιμοποίηση βάσει του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ χωρίς να διακρίνει μεταξύ των διαφορετικών βάσεων για την εν λόγω νομιμοποίηση[54]. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι «δεν προκύπτει ότι ο αναιρεσείων της κύριας δίκης μπορούσε πέραν πάσης αμφιβολίας να ασκήσει προσφυγή ακυρώσεως, κατά την έννοια του άρθρου 263 ΣΛΕΕ, κατά [αποφάσεως που τροποποιεί τις Συνθήκες]»[55]. Υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις, επρόκειτο για προφανές συμπέρασμα.

69. Κατά τη γνώμη μου, δεν υφίσταται σοβαρός λόγος ο οποίος να υπαγορεύει διαφορετική ερμηνεία της εξαιρέσεως TWD όσον αφορά την τρίτη περίπτωση από αυτή που ισχύει για την πρώτη και τη δεύτερη περίπτωση ούτε και για να γίνει δεκτό ότι η εν λόγω εξαίρεση δεν πρέπει να έχει εφαρμογή και στην τρίτη περίπτωση.

70. Η εξαίρεση TWD έχει πολύ περιορισμένο πεδίο εφαρμογής –εάν υπάρχει οποιαδήποτε αμφιβολία ως προς το παραδεκτό, η εξαίρεση *δεν* εφαρμόζεται. Το εάν υπάρχει «αμφιβολία» σε συγκεκριμένη περίπτωση αποτελεί ζήτημα που πρέπει να μπορεί να επιλύεται στην πράξη χωρίς άσκοπες περιπλοκές, καθόσον ο δικηγόρος που εκπροσωπεί ιδιώτη πρέπει να είναι σε θέση να συμβουλεύσει τον πελάτη του με βεβαιότητα ως προς την επιλογή της κατάλληλης διαδικασίας για την αμφισβήτηση του κύρους πράξεως. Ο δικηγόρος θα πρέπει επίσης να μπορεί να κινηθεί ταχέως,

50 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 5ης Μαΐου 1998, Glencore Grain κατά Επιτροπής (C-404/96 P, EU:C:1998:196, σκέψη 41)· της 29ης Ιουνίου 2004, Front national κατά Κοινοβουλίου (C-486/01 P, EU:C:2004:394, σκέψη 34)· της 10ης Σεπτεμβρίου 2009, Επιτροπή κατά Ente per le Ville vesuviane και Ente per le Ville vesuviane κατά Επιτροπής (C-445/07 P και C-455/07 P, EU:C:2009:529, σκέψη 45 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία)· και της 17ης Σεπτεμβρίου 2015, Confederazione Cooperative Italiane κ.λπ. κατά Anicav κ.λπ. (C-455/13 P, C-457/13 P και C-460/13 P, EU:C:2015:616, σκέψη 46 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

51 — Απόφαση της 28ης Απριλίου 2015, T & L Sugars και Sidul Açúcares κατά Επιτροπής (C-456/13 P, EU:C:2015:284, στο εξής: απόφαση T & L Sugars, σκέψη 63 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

52 — Απόφαση Inuit I, σκέψεις 55 έως 57· βλ. επίσης σκέψεις 70 και 71.

53 — Αποφάσεις T & L Sugars, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία, και απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Telefónica κατά Επιτροπής (C-274/12 P, EU:C:2013:852, στο εξής: απόφαση Telefónica, σκέψη 27). Βλ. επίσης «Τελική έκθεση της ομάδας εργασίας για τον τρόπο λειτουργίας του Δικαστηρίου», CONV 636/03, παράγραφος 21.

54 — Απόφαση Pringle, σκέψη 41 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία. Βλ επίσης απόφαση της 28ης Απριλίου 2016, Borealis Polyolefine κ.λπ. (C-191/14, C-192/14, C-295/14, C-389/14 και C-391/14 έως C-393/14, EU:C:2016:311, σκέψεις 46 έως 49) (από την εκεί αιτιολογία προκύπτει ότι το Δικαστήριο αποδέχθηκε ρητώς την εφαρμογή της εξαιρέσεως TWD ως προς την τρίτη περίπτωση).

55 — Απόφαση Pringle, σκέψη 42. Το κρίσιμο ζήτημα ήταν εάν η εν λόγω απόφαση είχε εκδοθεί ή έπρεπε να έχει εκδοθεί βάσει της απλοποιημένης διαδικασίας αναθεωρήσεως του άρθρου 48, παράγραφος 6, ΣΕΕ.

δεδομένου ότι θα πρέπει να τηρήσει τη δίμηνη προθεσμία για την άσκηση της προσφυγής βάσει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ. Κατά την άποψή μου, το ζήτημα πρέπει να εξαρτάται από το στάδιο εξέλιξης της νομολογίας και την κατάσταση του ενδιαφερομένου κατά τη χρονική στιγμή κατά την οποία πρέπει να αποφασίσει εάν θα ασκήσει ευθεία προσφυγή.

71. Εάν ο ιδιώτης ευλόγως διατηρούσε αμφιβολίες ως προς το παραδεκτό μιας ευθείας προσφυγής, τότε η εξαίρεση TWD δεν έχει εφαρμογή –και το Δικαστήριο θα πρέπει να κλίνει προς το να δεχθεί την αμφισβήτηση του κύρους πράξεως μέσω της διαδικασίας του άρθρου 267 ΣΛΕΕ. Τούτο θα διασφαλίσει την απαιτούμενη από το άρθρο 47 του Χάρτη αποτελεσματική δικαστική προστασία.

72. Το εν λόγω συμπέρασμα φαίνεται εύλογο και από απόψεως διαχειρίσεως των υποθέσεων: δεν εξυπηρετεί το συμφέρον του δικαιοδοτικού συστήματος της Ένωσης το να ενθαρρύνεται, με την ευρύτατη εφαρμογή της εξαιρέσεως TWD, η μαζική κατάθεση προληπτικώς ασκούμενων ευθειών προσφυγών, οι οποίες θα πρέπει να εξεταστούν από το Γενικό Δικαστήριο και πιθανότατα να κηρυχθούν απαράδεκτες από αυτό. Είναι προτιμότερο οι εκ πρώτης όψεως μη πειστικές αμφισβητήσεις του κύρους πράξεων να περνούν πρώτα από τον έλεγχο των εθνικών δικαστηρίων.

73. Μεταφέροντας την εν λόγω συλλογιστική στην παρούσα υπόθεση, το αιτούν δικαστήριο ερωτά εάν προσφυγή ασκηθείσα ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου από τους A, B, C και D θα ήταν παραδεκτή «πέραν πάσης αμφιβολίας». Για τους προπαρατεθέντες λόγους, αυτό είναι το σωστό κριτήριο. Με άλλα λόγια, η απόφαση των A, B, C και D να ασκήσουν την προσφυγή τους ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου και όχι ενώπιον του δικαστή της Ένωσης θα αποδειχθεί δικαιολογημένη είτε i) εάν είναι σαφές ότι δεν νομιμοποιούνταν να ασκήσουν προσφυγή βάσει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ ή ii) εάν δικαιολογημένα είχαν αμφιβολίες ως προς το ζήτημα αυτό.

74. Επομένως, όχι μόνο δεν υπάρχει αμφιβολία σχετικά με το εάν οι A, B, C και D θα μπορούσαν να έχουν αμφισβητήσει τον εκτελεστικό κανονισμό 610/2010 βάσει της πρώτης ή της δεύτερης περιπτώσεως του τέταρτου εδαφίου του άρθρου 263 ΣΛΕΕ, αλλά είναι σαφές ότι το Γενικό Δικαστήριο θα είχε απορρίψει μια τέτοια προσφυγή ως απαράδεκτη. Καμία πράξη της Ένωσης δεν είχε ως αποδέκτες τους A, B, C και D. Ούτε και η καταχώριση στον κατάλογο του εκτελεστικού κανονισμού 610/2010 αφορούσε τα παραπάνω πρόσωπα «άμεσα και ατομικά». Εάν ο προσφεύγων δεν πληροί κάποια από τις δύο αυτές προϋποθέσεις, δεν μπορεί να προσβάλει την πράξη [56]. Δεν υπάρχει κάποιο στοιχείο στον εκτελεστικό κανονισμό 610/2010 που να καθιστά δυνατό τον προσδιορισμό των A, B, C και D. Ενώ ο εν λόγω κανονισμός ενδεχομένως να αφορά κάλλιστα άλλα πρόσωπα ατομικά [57], δεν προσδιορίζει ποιος είναι μέλος ή συνδέεται με άλλο τρόπο με τις ομάδες και τις οντότητες που απαριθμούνται στο παράρτημά του. Ως εκ τούτου, οι A, B, C και D δεν θα ήταν σε θέση να αποδείξουν ότι τους αφορά «ατομικά».

75. Όσον αφορά την τρίτη περίπτωση, οι A, B, C και D δικαιολογημένα, κατά την άποψή μου, είχαν αμφιβολίες ως προς το παραδεκτό προσφυγής με την οποία ζητείται η ακύρωση του εκτελεστικού κανονισμού 610/2010 βάσει της περιπτώσεως αυτής («των κανονιστικών πράξεων που το αφορούν άμεσα χωρίς να [απαιτούν] εκτελεστικά μέτρα»).

76. Ο εκτελεστικός κανονισμός 610/2010 αποτελεί κανονιστική πράξη, δηλαδή, πράξη γενικής ισχύος, εξαιρουμένων των νομοθετικών πράξεων [58] (με την έννοια των νομικών πράξεων που εκδίδονται με νομοθετική διαδικασία [59]). Εκδόθηκε βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 3, του κανονισμού 2580/2001, που προβλέπει την κατάρτιση, αναθεώρηση και τροποποίηση των καταλόγων του άρθρου 2, παράγραφος 3, από το Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει με ομοφωνία και σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 1, παράγραφοι 4, 5 και 6, της κοινής θέσεως 2001/931. Δεν επρόκειτο περί νομοθετικής

56 — Απόφαση Inuit I, σκέψεις 75 και 76.

57 — Όπως τα πρόσωπα και οι οντότητες που αναφέρονται ονομαστικά στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3.

58 — Απόφαση Inuit I, σκέψη 60.

59 — Άρθρο 289, παράγραφος 3, ΣΛΕΕ.

διαδικασίας. Ο εκτελεστικός κανονισμός 610/2010 εφαρμοζόταν επίσης εν μέρει σε απροσδιόριστες κατηγορίες φυσικών και νομικών προσώπων [60]: η καταχώριση της LTTE στον κατάλογο συνεπάγεται ότι όλα τα πρόσωπα πρέπει να τηρούν τις απαγορεύσεις του άρθρου 2, παράγραφος 1, στοιχείο β′, και του άρθρου 2, παράγραφος 2, του κανονισμού 2580/2001 [61]. Ως εκ τούτου, ακόμη και εάν η προσβαλλόμενη πράξη αφορούσε ατομικά την LTTE, επρόκειτο σαφώς περί πράξεως γενικής ισχύος όσον αφορά τους A, B, C και D [62].

77. Καθίσταται συνεπώς σαφές ότι ο εκτελεστικός κανονισμός 610/2010 αφορούσε τους A, B, C και D. Ήταν πέραν πάσης αμφιβολίας σαφές ότι τους αφορούσε άμεσα και ότι δεν απαιτούσε εκτελεστικά μέτρα;

78. Η έννοια του άμεσου επηρεασμού απορρέει, τουλάχιστον εν μέρει, από την έννοια της αιτιώδους συνάφειας. Πρέπει να υπάρχει άμεσος αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της προσβαλλόμενης πράξεως και της προβαλλόμενης ζημίας ή απώλειας που να δικαιολογεί την παροχή δικαιώματος προσφυγής [63]. Οι λόγοι πολιτικής επί των οποίων ερείδεται η εν λόγω προϋπόθεση είναι προφανείς: εάν προκειμένου να εφαρμοστεί πλήρως η προσβαλλόμενη πράξη απαιτείται συμπληρωματικό μέτρο, το μέτρο ακριβώς αυτό θα πρέπει να προσβληθεί ενώπιον των δικαστηρίων και όχι η αρχική πράξη.

79. Στο σημείο 65 των παρουσών προτάσεων εξέθεσα το κριτήριο όπως αυτό χρησιμοποιήθηκε από το Δικαστήριο στην πλέον πρόσφατη νομολογία του, προκειμένου να εξακριβωθεί κατά πόσον υφίσταται άμεσος επηρεασμός. Ωστόσο η εκδοχή αυτή δεν είναι η μοναδική που απαντά στη νομολογία. Στην απόφαση Les Verts, το Δικαστήριο έκρινε ότι ένα μέτρο ικανοποιούσε το κριτήριο εάν τα επίμαχα μέτρα συνιστούσαν ολοκληρωμένο σύνολο κανόνων που ήταν αυτοί καθ' αυτούς επαρκείς «και που δεν [χρειάζονταν] εκτελεστικές διατάξεις» [64]. Η εκδοχή αυτή αναπαράγεται με κατ' ουσίαν πανομοιότυπη διατύπωση στην τρίτη περίπτωση. Παρά το γεγονός ότι η προσθήκη της λέξεως «και» είναι μάλλον περιττή, η πρόθεση είναι προφανής. Προκειμένου να αποδειχθεί εάν η πράξη αφορά άμεσα τον προσφεύγοντα που βρίσκεται στην κατάσταση των A, B, C και D, πρέπει να εξακριβωθεί εάν αυτή απαιτεί εκτελεστικά μέτρα [65].

80. Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι, κατά την άποψή του, στην υπό κρίση υπόθεση, η πρόσφατη νομολογία του Δικαστηρίου δεν παρέχει σαφή καθοδήγηση σχετικά με την ακριβή έννοια και εφαρμογή του όρου «εκτελεστικά μέτρα». Μολονότι είναι αληθές ότι η νομολογία αυτή δεν επιδιώκει να διατυπώσει ρητώς τον ορισμό της εν λόγω εκφράσεως, εντούτοις φρονώ ότι υπάρχουν δύο στοιχεία τα οποία μπορεί να χρησιμεύσουν ως ενδείξεις προς τον σκοπό αυτό.

81. Πρώτον, με την απόφαση T & L Sugars το Δικαστήριο έκρινε ότι –σε υπόθεση που αφορούσε εθνικά μέτρα που απαιτούνται για την εφαρμογή δύο εκτελεστικών κανονισμών της Επιτροπής– η ακριβής φύση των εν λόγω μέτρων δεν είχε σημασία για τον χαρακτηρισμό τους ως «εκτελεστικών μέτρων». Το Δικαστήριο επισήμανε στη συνέχεια ότι το εν λόγω συμπέρασμα δεν αναιρείτο από το

60 — Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 15ης Ιουνίου 1993, Abertal κ.λπ. κατά Επιτροπής (C-213/91, EU:C:1993:238, σκέψη 19).

61 — Βλ. σημεία 36 και 37 των παρουσών προτάσεων. Βλ. επίσης απόφαση E και F, σκέψη 51 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

62 — Βλ., συναφώς, αποφάσεις της 3ης Σεπτεμβρίου 2008, Kadi και Al Barakaat International Foundation κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (C-402/05 P και C-415/05 P, EU:C:2008:461, σκέψεις 241 έως 244), και της 23ης Απριλίου 2013, Gbagbo κ.λπ. κατά Συμβουλίου (C-478/11 P έως C-482/11 P, EU:C:2013:258, σκέψη 56).

63 — Βλ., συναφώς, απόφαση της 11ης Ιουλίου 1984, Commune de Differdange κ.λπ. κατά Επιτροπής (222/83, EU:C:1984:266, σκέψεις 10 έως 12).

64 — Απόφαση της 23ης Απριλίου 1986, Les Verts κατά Κοινοβουλίου (294/83, EU:C:1986:166, σκέψη 31).

65 — Βλ., σχετικά, απόφαση Telefónica, σκέψεις 27 έως 29.

ότι τα εν λόγω μέτρα είχαν διεκπεραιωτικό χαρακτήρα. Το κριτήριο μάλλον είναι εάν τα μέτρα της Ένωσης παράγουν τα νομικά αποτελέσματά τους έναντι του προσφεύγοντος μόνο μέσω των πράξεων που εκδίδουν (στην εν λόγω υπόθεση) οι εθνικές αρχές: εφόσον ισχύει αυτό, οι εν λόγω πράξεις συνιστούν εκτελεστικά μέτρα κατά την έννοια της τρίτης περιπτώσεως[66].

82. Δεύτερον, με την απόφαση Telefónica το Δικαστήριο έκρινε ότι, προκειμένου να εξακριβωθεί εάν μια κανονιστική πράξη περιλαμβάνει τέτοιου είδους μέτρα, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η κατάσταση του ενδιαφερόμενου προσώπου. Είναι αδιάφορο αν η επίμαχη πράξη περιλαμβάνει εκτελεστικά μέτρα που αφορούν άλλους πολίτες και η εξέταση πρέπει να γίνεται αποκλειστικά με βάση το αντικείμενο της προσφυγής[67].

83. Το ζήτημα επομένως πρέπει να εξετασθεί λαμβανομένης υπόψη της κατάστασης των A, B, C και D και μόνο, στο πλαίσιο του αντικειμένου της προσφυγής που άσκησαν ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, δηλαδή του εκτελεστικού κανονισμού 610/2010 καθώς και του κανονισμού 2580/2001, δεδομένης της προφανούς σχέσεως μεταξύ των εν λόγω δύο κανονισμών.

84. Αν, στο πλαίσιο της διαδικασίας της κύριας δίκης, η προπαρατεθείσα συλλογιστική εφαρμοστεί στην κατάσταση των A, B, C και D, μπορεί να θεωρηθεί ότι ο κανονισμός 2580/2001, σε συνδυασμό με τον εκτελεστικό κανονισμό 610/2010, «αφορούσε άμεσα» τους A, B, C και D; Προφανώς, δεν τους αφορούσε συγκεκριμένα, δεδομένου ότι το όνομά τους δεν εμφανίζεται στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3[68]. Εντούτοις μπορεί, να υποστηριχθεί τουλάχιστον ότι τους αφορούσε με την έννοια ότι η καταχώριση ενός προσώπου στον εν λόγω κατάλογο έχει ως συνέπεια ότι κανένα υποκείμενο στο δίκαιο της Ένωσης πρόσωπο δεν μπορεί να συγκεντρώσει χρηματικά ποσά υπέρ αυτού ή να διαθέσει κεφάλαια προς όφελός του. Ένα τέτοιο συμπέρασμα δεν είναι κατ' ανάγκη ανακόλουθο με τη νομοθεσία ή τη νομολογία. Σε αυτή τη βάση, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι αυτοί θα έπρεπε να έχουν προσβάλει τον εκτελεστικό κανονισμό 610/2010 ευθέως ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, βάσει της τρίτης περιπτώσεως του άρθρου 263 ΣΛΕΕ. Η δυσχέρεια που παρουσιάζει η ανωτέρω θέση είναι ότι (στο μέτρο που τούτο μπορεί να συναχθεί από τα πραγματικά περιστατικά που τέθηκαν υπόψη του Δικαστηρίου) πριν να συμπεριληφθούν στις αποφάσεις του Υπουργού περί εγγραφής στον κατάλογο, οι A, B, C και D δεν γνώριζαν ότι τα κεφάλαιά τους είχαν δεσμευθεί βάσει του καταλόγου του άρθρου 2, παράγραφος 3. Μέχρι τότε δεν είχαν υποστεί καμία αρνητική συνέπεια και ως εκ τούτου δεν υπήρχε κάτι που ενδεχομένως να ήθελαν να προσβάλουν. Ως εκ τούτου δεν μπορώ να συναγάγω ότι τα πρόσωπα αυτά νομιμοποιούνταν «πέραν πάσης αμφιβολίας» να προσφύγουν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου επ' αυτής της βάσεως.

85. Επικουρικώς, θα μπορούσε να διατυπωθεί το επιχείρημα –όπως προτείνει το αιτούν δικαστήριο– ότι το γεγονός ότι το άρθρο 9 του κανονισμού 2580/2001 επιβάλλει στα κράτη μέλη την υποχρέωση να καθορίζουν τις κυρώσεις που επιβάλλονται σε περίπτωση παραβάσεως των διατάξεων του εν λόγω κανονισμού έχει την έννοια ότι όντως απαιτούνται εκτελεστικά μέτρα; Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, η κατάσταση θα ήταν σαφής: οι A, B, C και D δεν θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι υποχρεούνται να προσφύγουν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου. Πραγματικά, καθώς δεν θα μπορούσαν να στηρίξουν την ενεργητική τους νομιμοποίηση για μια τέτοια ενέργεια. Το εν λόγω επιχείρημα αντικατοπτρίζει μεν το γράμμα του νόμου, αλλά, ενδεχομένως, όχι και τη θέση της παρατιθέμενης στο σημείο 82 των παρουσών προτάσεων νομολογίας κατά την οποία πρέπει να εξετάζονται οι συγκεκριμένες συνθήκες της υποθέσεως και όχι οι γενικές συνθήκες που την περιβάλλουν. Εν προκειμένω, αυτό το οποίο σκοπούν να αμφισβητήσουν οι A, B, C και D με την

66 — Βλ. σκέψεις 40 έως 42. Ο επίμαχος μηχανισμός εκτίθεται στη σκέψη 3 της αποφάσεως, η οποία αναπαράγει τις σκέψεις 39 έως 45 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου. Η T & L υποστήριξε ότι ο μόνος ρόλος που απέμενε στα κράτη μέλη ήταν αυτός του απλού «παραλήπτη» (σκέψη 18). Η Επιτροπή υποστήριξε ότι τα επίμαχα εθνικά μέτρα ήταν σημαντικά και αναγκαία (σκέψη 24).

67 — Βλ. σκέψεις 30 και 31.

68 — Αξίζει να σημειωθεί συναφώς ότι στην απόφαση T & L Sugars το Δικαστήριο έκρινε ότι οι προσφεύγοντες δεν περιλαμβάνονταν στα πρόσωπα επί των οποίων είχε εφαρμογή η επίμαχη νομοθεσία (οι προσφεύγοντες ήταν επιχειρήσεις επεξεργασίας ζάχαρης και η νομοθεσία αφορούσε παραγωγούς ζάχαρης), ότι η νομική τους κατάσταση δεν επηρεαζόταν άμεσα από την εν λόγω νομοθεσία και ότι αυτή δεν τους αφορούσε άμεσα (βλ. σκέψη 37).

προσφυγή τους ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων δεν είναι οι κυρώσεις. Αντιθέτως, αυτοί επιδιώκουν να αμφισβητήσουν το γεγονός ότι περιελήφθησαν σε απόφαση που εκδόθηκε βάσει της Sanctieregeling 2007. Για μια ακόμη φορά, δεν μπορώ να υποστηρίξω ότι το σχετικό ζήτημα δεν εγείρει καμία αμφιβολία.

86. Στην περίπτωση αυτή, τι ισχύει αναφορικά με την ίδια τη Sanctieregeling 2007; Το αιτούν δικαστήριο αναφέρει ότι το άρθρο 2 της Sanctieregeling 2007 θεσπίστηκε προς εφαρμογή του ψηφίσματος 1373 (2001) και δεν περιέχει αναφορά στον κανονισμό 2580/2001, στην κοινή θέση 2001/931 ή σε άλλη πράξη με την οποία πρόσωπα ή ομάδες τοποθετούνται στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3. Εντούτοις, στην απόφαση περί παραπομπής αναφέρεται ότι ο Υπουργός στήριξε τις αποφάσεις περί εγγραφής στον κατάλογο στην παραδοχή ότι η LTTE είναι τρομοκρατική ομάδα, καθόσον αυτή περιλαμβάνεται στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3, καθώς και στο γεγονός ότι κατά των A, B, C και D είχε κινηθεί ποινική δίωξη, μεταξύ άλλων, λόγω της φερόμενης παραβάσεως των άρθρων 2, παράγραφοι 1, 2 και 3, του κανονισμού 2580/2001[69]. Θα μπορούσε, επί της βάσεως αυτής, να υποστηριχθεί ότι η Sanctieregeling 2007, καθώς και οι αποφάσεις που λαμβάνονται δυνάμει αυτής αποτελούν εκτελεστικό μέτρο κατά την έννοια του άρθρου 263 ΣΛΕΕ; Και η εν λόγω άποψη φαίνεται, για να το θέσω ουδέτερα, ασαφής και, κατά συνέπεια, όχι απαλλαγμένη αμφιβολιών.

87. Η μελέτη του δικαίου αλλά και ένα μεγάλο μέρος της εφαρμογής του έχει να κάνει, κατ' ουσία, με την ασφάλεια δικαίου. Αυτός είναι ο σκοπός του οποίου την πραγμάτωση επιδιώκει το δίκαιο, δεδομένου ότι τα υποκείμενα δικαίου πρέπει να γνωρίζουν με σαφήνεια ποια είναι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις τους. Χρησιμοποιώντας ωστόσο την έκφραση «πέραν πάσης αμφιβολίας» στη νομολογία του, το Δικαστήριο αναγνωρίζει στην πραγματικότητα ότι, ενίοτε, ο απώτερος αυτός σκοπός ενδέχεται να μην επιτυγχάνεται. Η εξαίρεση TWD έχει εφαρμογή, προς διασφάλιση της ασφάλειας δικαίου, ακριβώς (και αποκλειστικώς) σε καταστάσεις όπου δεν *υπάρχει* αμφιβολία σχετικά με το εάν θα ήταν παραδεκτή προσφυγή ιδιώτη ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου. Κατά τη γνώμη μου, εν προκειμένω δεν συμβαίνει κάτι τέτοιο. Επομένως η εξαίρεση TWD δεν έχει εφαρμογή.

88. Συνεπώς, απαντώντας στο πρώτο ερώτημα, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι δεν θα ήταν πέραν πάσης αμφιβολίας παραδεκτή ευθεία προσφυγή των A, B, C και D για την αμφισβήτηση του κύρους του εκτελεστικού κανονισμού 610/2010, στο μέτρο που ο εν λόγω κανονισμός αφορούσε την LTTE. Ως εκ τούτου οι A, B, C και D δικαιολογημένα αμφισβήτησαν το κύρος του εν λόγω κανονισμού ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου και ζήτησαν την υποβολή αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως σύμφωνα με το άρθρο 267 ΣΛΕΕ.

Ερμηνεία της κοινής θέσεως 2001/931 και του κανονισμού 2580/2001 (δεύτερο έως πέμπτο προδικαστικό ερώτημα)

Η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου για την ερμηνεία της κοινής θέσεως 2001/931

89. Το πρώτο ερώτημα που ανακύπτει είναι εάν το Δικαστήριο έχει αρμοδιότητα να προβεί σε ερμηνεία της κοινής θέσεως 2001/931 η οποία αποτελεί πράξη ΚΕΠΠΑ. Κατ' αρχήν, το άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ εξαιρεί από τη δικαιοδοσία του Δικαστηρίου τον εν λόγω τομέα, πλην της αρμοδιότητάς του να παρακολουθεί τη συμμόρφωση προς το άρθρο 40 ΣΕΕ[70] και να ελέγχει τη νομιμότητα ορισμένων αποφάσεων, κατά τα αναφερόμενα από το άρθρο 275 ΣΛΕΕ. Το άρθρο 275 ΣΛΕΕ ορίζει συγκεκριμένα ότι το Δικαστήριο είναι αρμόδιο «να αποφαίνεται επί των προσφυγών που ασκούνται σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο[, ΣΛΕΕ],

69 — Βλ. σημείο 45 των παρουσών προτάσεων.

70 — Η διάταξη αυτή η οποία αφορά τις σχέσεις μεταξύ ΚΕΠΠΑ και λοιπών αρμοδιοτήτων της Ένωσης δεν ασκεί επιρροή εν προκειμένω.

και αφορούν τον έλεγχο νομιμότητας των αποφάσεων που προβλέπουν περιοριστικά μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων, τις οποίες θεσπίζει το Συμβούλιο βάσει του τίτλου V, κεφάλαιο 2, της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση», όπως τα μέτρα ΚΕΠΠΑ με τα οποία η LTTE καταχωρίστηκε ως τρομοκρατική ομάδα ή οργάνωση [71].

90. Εκ πρώτης όψεως τούτο δεν καλύπτει την ερμηνεία ή τον έλεγχο νομιμότητας των εν λόγω πράξεων στο πλαίσιο προδικαστικής παραπομπής. Ωστόσο, συμμερίζομαι τη θέση που υποστήριξε ο γενικός εισαγγελέας M. Wathelet στις πρόσφατες προτάσεις του επί της υποθέσεως Rosneft ότι, στο πλήρες σύστημα ένδικων βοηθημάτων και διαδικασιών για τον έλεγχο της νομιμότητας των πράξεων της Ένωσης, ο έλεγχος νομιμότητας στον οποίο αναφέρεται το άρθρο 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ δεν περιλαμβάνει μόνον τις προσφυγές ακυρώσεως, αλλά επίσης τον μηχανισμό της προδικαστικής παραπομπής [72]. Η νομική τάξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία βασίζεται στην αρχή του κράτους δικαίου [73], πρέπει να διασφαλίζει, εντός του πεδίου εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, πρόσβαση σε πραγματική προσφυγή την οποία ήδη εγγυάται το άρθρο 47, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη. Οι προδικαστικές αποφάσεις σε υποθέσεις που αφορούν το κύρος πράξεων διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο από την άποψη αυτή για πρόσωπα, τα οποία, όπως οι αναιρεσείοντες στην κύρια δίκη, υφίστανται τις δυσμενείς συνέπειες των μέτρων ΚΕΠΠΑ των οποίων δεν είναι αποδέκτες ατομικά και των οποίων, ως εκ τούτου, κατ' αρχήν δεν νομιμοποιούνται να ζητήσουν την ακύρωση ενώπιον των δικαστηρίων της Ένωσης, βάσει του άρθρου 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Όπως υποστηρίζει ο γενικός εισαγγελέας M. Wathelet, εξάλλου, η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου να ελέγχει τη νομιμότητα των περιοριστικών μέτρων κατά φυσικών ή νομικών προσώπων που λαμβάνονται βάσει του τίτλου V, κεφάλαιο 2, ΣΕΕ, στο πλαίσιο της προδικαστικής παραπομπής, περιλαμβάνει επίσης αναγκαίως την εξουσία για ερμηνεία των εν λόγω πράξεων [74].

91. Όσον αφορά την παρούσα διαδικασία, η LTTE δεν αντιμετωπιζόταν, βάσει της κοινής θέσεως 2001/931 και μέχρι την έναρξη ισχύος της κοινής θέσεως 2006/380, ως τρομοκρατική ομάδα ή οργάνωση. Ωστόσο, η κοινή θέση 2006/380 απλώς ενημέρωσε τον κατάλογο των υποκείμενων σε περιοριστικά μέτρα προσώπων και οντοτήτων βάσει της κοινής θέσεως 2001/931. Ως εκ τούτου φρονώ ότι η κοινή θέση 2001/931, όπως τροποποιήθηκε από την κοινή θέση 2006/380, αποτελεί απόφαση «που [προβλέπει] περιοριστικά μέτρα κατά φυσικών ή νομικών προσώπων, […] βάσει του τίτλου V, κεφάλαιο 2, της [ΣΕΕ]», με την έννοια του άρθρου 24, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, τελευταία περίοδος, ΣΕΕ και του άρθρου 275, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο έχει αρμοδιότητα να απαντήσει στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, καθόσον με αυτό ζητείται η ερμηνεία, επιπλέον του κανονισμού 2580/2001, και της κοινής θέσεως 2001/931.

Η έννοια του όρου «τρομοκρατική πράξη» στην κοινή θέση 2001/931 και στον κανονισμό 2580/2001

92. Για την ερμηνεία της έννοιας του όρου «τρομοκρατική πράξη» στο άρθρο 1 της κοινής θέσεως 2001/931 και στο άρθρο 2, παράγραφος 3, του κανονισμού 2580/2001 πρέπει να λαμβάνονται υπόψη το γράμμα των εν λόγω διατάξεων, οι σκοποί που αυτές επιδιώκουν, καθώς και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται. Το ιστορικό της εν λόγω φράσεως μπορεί επίσης να αποκαλύψει κρίσιμα στοιχεία για την ερμηνεία της [75].

71 — Βλ. σημείο 42 των παρουσών προτάσεων.

72 — Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Wathelet στην υπόθεση Rosneft (C-72/15, EU:C:2016:381, σημεία 38 και 62 έως 66).

73 — Άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΕΕ.

74 — Προτάσεις του γενικού εισαγγελέα M. Wathelet στην υπόθεση Rosneft (C-72/15, EU:C:2016:381, σημεία 73 έως 76).

75 — Βλ. αποφάσεις Inuit I, σκέψη 50, και Pringle, σκέψη 135.

93. Η LTTE καταχωρίστηκε στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3, για τον λόγο ότι έχει τελέσει πράξεις που ορίζονται ως «τρομοκρατικές πράξεις» στον κανονισμό 2580/2001, ο οποίος παραπέμπει στον ορισμό που περιλαμβάνεται στο άρθρο 1, παράγραφος 3, της κοινής θέσεως 2001/931[76]. Από κανένα στοιχείο κάποιας από τις εν λόγω νομικές πράξεις της Ένωσης δεν προκύπτει ότι στην εν λόγω έννοια δεν μπορούν να εμπίπτουν ενέργειες που διαπράττονται κατά τη διάρκεια ένοπλης συρράξεως και οι οποίες διέπονται από το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο.

94. Ούτε εξάλλου οι επιδιωκόμενοι από την κοινή θέση 2001/931 και τον κανονισμό 2580/2001 σκοποί στηρίζουν μια τέτοια ερμηνεία. Οι εν λόγω νομικές πράξεις επιδιώκουν κατά βάση έναν προληπτικό σκοπό: αποσκοπούν στην καταστολή της τρομοκρατίας μέσω της αποκοπής των πηγών χρηματοδοτήσεώς της με τη δέσμευση των κεφαλαίων και των οικονομικών πόρων εκείνων των προσώπων ή οντοτήτων ως προς τα οποία υπάρχουν υπόνοιες ότι εμπλέκονται σε τρομοκρατικές δραστηριότητες ή δραστηριότητες σχετικές με την τρομοκρατία[77]. Η προστασία των εν λόγω σκοπών είναι εξίσου σημαντική όταν οι πράξεις τελούνται κατά τη διάρκεια ένοπλων συρράξεων όσο και σε άλλες περιστάσεις.

95. Επομένως από την ανάγνωση της κοινής θέσεως 2001/931 και του κανονισμού 2580/2001 αφεαυτών προκύπτει ότι είναι σκόπιμη μια ευρεία ερμηνεία της έννοιας του όρου «τρομοκρατικές πράξεις». Πρέπει μια τέτοια ερμηνεία να περιορίζεται υπό το πρίσμα της νομοθεσίας και του πλαισίου διεθνούς δικαίου εντός του οποίου πρέπει να νοούνται οι παραπάνω πράξεις;

Απόφαση-πλαίσιο 2002/475

96. Το αιτούν δικαστήριο ζητεί συγκεκριμένα (στο υπό α′ του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος) να διευκρινιστεί εάν η αιτιολογική σκέψη 11 της αποφάσεως-πλαισίου 2002/475 είναι κρίσιμη για την ερμηνεία της έννοιας του όρου «τρομοκρατική πράξη» στην κοινή θέση 2001/931 και τον κανονισμό 2580/2001. Έχει κάποια συνέπεια ως προς το πεδίο εφαρμογής της κοινής θέσεως και του κανονισμού το γεγονός ότι η εν λόγω αιτιολογική σκέψη αποσκοπεί στο να εξαιρέσει από το πεδίο εφαρμογής της αποφάσεως-πλαισίου τις πράξεις των ενόπλων δυνάμεων σε περίοδο ένοπλης συγκρούσεως[78];

97. Φρονώ ότι η απάντηση στο ερώτημα αυτό είναι αρνητική.

98. Η απόφαση-πλαίσιο 2002/475 εναρμονίζει τους ποινικούς νόμους των κρατών μελών και επιδιώκει να καταστήσει παραπλήσιο τον ορισμό των «εγκλημάτων τρομοκρατίας» στα κράτη μέλη[79]. Επομένως, το πεδίο εφαρμογής και οι σκοποί της διαφέρουν από αυτούς της κοινής θέσεως 2001/931 και του κανονισμού 2580/2001, οι οποίοι αφορούν προληπτικά μέτρα κατά της τρομοκρατίας και δεν αποσκοπούν στο να πλαισιώσουν και να στηρίξουν εθνικές ποινικές διαδικασίες[80]. Από το ίδιο το γράμμα της αιτιολογικής σκέψεως 11 (ιδίως από τη φράση «[η] παρούσα απόφαση-πλαίσιο δεν καλύπτει») καθίσταται σαφές ότι, όπως υποστηρίζει η Επιτροπή, μοναδικό αντικείμενο της εν λόγω αιτιολογικής σκέψεως είναι να διευκρινίσει ότι η απόφαση-πλαίσιο 2002/475 δεν διέπει τις «δραστηριότητες» των ενόπλων δυνάμεων σε περίοδο ένοπλης συγκρούσεως. Επομένως από την αιτιολογική σκέψη 11 της αποφάσεως-πλαισίου 2002/475 δεν παρέχονται κατευθύνσεις σχετικά με την έννοια του όρου «τρομοκρατική πράξη» στην κοινή θέση 2001/931 και τον κανονισμό 2580/2001[81]. Η θέση αυτή είναι, σε κάθε περίπτωση, σύμφωνη με την πάγια νομολογία κατά την οποία αιτιολογική σκέψη στο προοίμιο πράξεως της Ένωσης δεν είναι νομικά δεσμευτική και

76 — Άρθρο 1, παράγραφος 4, του κανονισμού 2580/2001.

77 — Βλ. απόφαση της 15ης Νοεμβρίου 2012, Al-Aqsa κατά Συμβουλίου και Κάτω Χώρες κατά Al-Aqsa (C-539/10 P και C-550/10 P, EU:C:2012:711, στο εξής: απόφαση Al-Aqsa, σκέψη 67 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

78 — Βλ. σημείο 40 των παρουσών προτάσεων.

79 — Αιτιολογική σκέψη 6 της αποφάσεως-πλαισίου 2002/475· βλ. επίσης άρθρο 1, παράγραφος 1.

80 — Βλ. απόφαση Al-Aqsa, σκέψη 67 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

81 — Βλ. συναφώς, απόφαση της 16ης Οκτωβρίου 2014, LTTE κατά Συμβουλίου (T-208/11 και T-508/11, EU:T:2014:885, σκέψη 73). Επαναλαμβάνω ότι η αίτηση αναιρέσεως του Συμβουλίου δεν αφορά το σημείο αυτό (βλ. σημείο 51 των παρουσών προτάσεων).

δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ούτε για παρέκκλιση από τις καθαυτό διατάξεις της οικείας πράξεως ούτε για την ερμηνεία των διατάξεων αυτών κατά τρόπο προδήλως αντίθετο προς το γράμμα τους[82]. Η αιτιολογική σκέψη 11 δεν αναφέρεται συγκεκριμένα σε κάποια διάταξη της αποφάσεως-πλαισίου 2002/475 και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να επηρεάσει καθ' οιονδήποτε τρόπο την ερμηνεία άλλων πράξεων της Ένωσης.

Ερμηνεία σύμφωνα με το διεθνές δίκαιο

99. Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει επιπλέον να εξεταστεί το άρθρο 3, παράγραφος 5, ΣΕΕ, κατά το οποίο η Ευρωπαϊκή Ένωση συμβάλλει στην αυστηρή τήρηση και ανάπτυξη του διεθνούς δικαίου. Κατά συνέπεια, όταν εκδίδει μια πράξη, οφείλει να τηρεί το διεθνές δίκαιο, συμπεριλαμβανομένου του διεθνούς εθιμικού δικαίου, το οποίο δεσμεύει τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης[83].

100. Επιπλέον, κατά πάγια νομολογία, η νομοθεσία της Ένωσης πρέπει να ερμηνεύεται, στο μέτρο του δυνατού, σε συμφωνία με τους κανόνες του διεθνούς δικαίου[84]. Παρά το γεγονός ότι το Δικαστήριο εφαρμόζει την εν λόγω επιταγή κυρίως σε συμφωνίες που δεσμεύουν επισήμως την Ένωση[85], η επιταγή αυτή έχει ευρύτερο περιεχόμενο. Στην απόφαση Poulsen και Diva Navigation, το Δικαστήριο έκρινε «ότι οι αρμοδιότητες της [Ευρωπαϊκής Ένωσης] επιβάλλεται να ασκούνται στα πλαίσια τηρήσεως του διεθνούς δικαίου και ότι, συνακόλουθα, [η διάταξη του δικαίου της ΕΕ που έπρεπε να ερμηνεύσει στην εν λόγω υπόθεση] πρέπει να ερμηνευθεί και το πεδίο εφαρμογής του να οριστεί υπό το φως των συναφών κανόνων του διεθνούς [εθιμικού] δικαίου της θάλασσας»[86]. Το Δικαστήριο προχώρησε ακόμη περισσότερο στην απόφαση Intertanko[87]. Έκρινε ότι το γεγονός ότι μια διεθνής σύμβαση δεσμεύει όλα τα κράτη μέλη, αλλά όχι την Ένωση, «δύναται να έχει επιπτώσεις ως προς την ερμηνεία […] των διατάξεων του παράγωγου δικαίου» ακόμη και αν η σύμβαση δεν κωδικοποιεί εθιμικούς κανόνες του διεθνούς δικαίου και ότι εναπόκειται στο Δικαστήριο να ερμηνεύσει τις διατάξεις του παράγωγου δικαίου «λαμβάνοντας υπόψη» την οικεία σύμβαση[88]. Το Δικαστήριο στήριξε την παραπάνω θέση του στην «εθιμική αρχή της καλής πίστεως» και στην αρχή της καλόπιστης συνεργασίας που ήδη προβλέπεται στο άρθρο 4, παράγραφος 3, ΣΕΕ. Σκοπός είναι η αποφυγή, στο μέτρο του δυνατού, της ερμηνείας του δικαίου της Ένωσης κατά τρόπο που να καθιστά αδύνατη για τα κράτη μέλη την εκπλήρωση των δεσμεύσεών τους από το διεθνές δίκαιο.

101. Κατά συνέπεια είναι αναγκαίο να εξεταστεί πρώτα εάν η κοινή θέση 2001/931 και ο κανονισμός 2580/2001 μπορούν να ερμηνευθούν κατά τρόπο σύμφωνο με τους οικείους κανόνες του διεθνούς δικαίου. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο εν λόγω ερώτημα, δεν συντρέχει ανάγκη να επιβεβαιωθεί εάν οι εν λόγω κανόνες συγκαταλέγονται σ' εκείνους, βάσει των οποίων το Δικαστήριο μπορεί να ελέγξει τη νομιμότητα των πράξεων που εκδίδονται από τα θεσμικά όργανα της Ένωσης[89].

82 — Βλ., για παράδειγμα, απόφαση της 11ης Απριλίου 2013, Della Rocca (C-290/12, EU:C:2013:235, σκέψη 38 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

83 — Βλ., συναφώς, απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Air Transport Association of America κ.λπ. (C-366/10, EU:C:2011:864, σκέψη 101 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

84 — Βλ. για παράδειγμα, απόφαση της 15ης Μαρτίου 2012, SCF Consorzio Fonografici (C-135/10, EU:C:2012:140, σκέψη 51 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Βλ. επίσης τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα P. Mengozzi στην υπόθεση Diakité (C-285/12, EU:C:2013:500, σημεία 23 και 24).

85 — Βλ. για παράδειγμα, αποφάσεις της 10ης Σεπτεμβρίου 1996, Επιτροπή κατά Γερμανίας (C-61/94, EU:C:1996:313, σκέψεις 52 έως 58), και της 1ης Απριλίου 2004, Bellio F.lli (C-286/02, EU:C:2004:212, σκέψη 33).

86 — Απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 1992, Poulsen και Diva Navigation (C-286/90, EU:C:1992:453, σκέψη 9). Βλ. επίσης, για παράδειγμα, απόφαση της 15ης Ιανουαρίου 2015, Evans (C-179/13, EU:C:2015:12, σκέψη 35).

87 — Απόφαση της 3ης Ιουνίου 2008, The International Association of Independent Tanker Owners κ.λπ. (C-308/06, EU:C:2008:312).

88 — Σκέψη 52.

89 — Ο έλεγχος του κύρους του παράγωγου δικαίου της Ένωσης υπό το πρίσμα του διεθνούς δικαίου (είτε των διεθνών συμβάσεων είτε των εθιμικών κανόνων διεθνούς δικαίου) γίνεται κατ' εξαίρεση, καθόσον υπόκειται σε πολύ αυστηρές προϋποθέσεις. Όσον αφορά τις διεθνείς συμβάσεις, βλ., προσφάτως, απόφαση της 4ης Φεβρουαρίου 2016, C & J Clark International (C-659/13 και C-34/14, EU:C:2016:74, σκέψη 84). Όσον αφορά τους εθιμικούς κανόνες του διεθνούς δικαίου, βλ. απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2011, Air Transport Association of America κ.λπ. (C-366/10, EU:C:2011:864, σκέψεις 101, 102 και 107).

102. Θα πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ, αφενός, των κανόνων του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και, αφετέρου, των κανόνων του διεθνούς δικαίου που διέπουν τον τομέα της καταστολής της τρομοκρατίας ή των συλλήψεων ομήρων. Στις παρούσες προτάσεις θα εξετάσω μόνον τις πηγές του διεθνούς δικαίου στις οποίες αναφέρεται είτε η απόφαση περί παραπομπής είτε οι γραπτές παρατηρήσεις των συμμετεχόντων στην παρούσα διαδικασία.

– Διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο

103. Όσον αφορά, πρώτον, το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, το Δικαστήριο μπορεί βάσιμα να καταλήξει ότι οι Συμβάσεις της Γενεύης και τα Πρωτόκολλά τους είναι εν προκειμένω κρίσιμα καθόσον η LTTE και η Κυβέρνηση της Σρι Λάνκα εμπλέκονται σε ένοπλη σύρραξη κατά τον κρίσιμο χρόνο. Περαιτέρω, το σύνολο των κρατών μελών είναι συμβαλλόμενα μέρη των εν λόγω Συμβάσεων και Πρωτοκόλλων [90]. Επομένως, αποτελεί καθήκον του Δικαστηρίου να λάβει υπόψη τις εν λόγω Συμβάσεις και Πρωτόκολλα κατά την ερμηνεία της κοινής θέσεως 2001/931 και του κανονισμού 2580/2001, ανεξάρτητα από το εάν κωδικοποιούν κανόνες διεθνούς εθιμικού δικαίου [91].

104. Απορρίπτω το επιχείρημα των αναιρεσειόντων στην κύρια δίκη ότι, επειδή η LTTE ήταν μη κρατική ένοπλη δύναμη που ενεπλάκη σε μη διεθνή ένοπλη σύρραξη στη Σρι Λάνκα, αποκλείεται από το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο να θεωρούνται ως «τρομοκρατικές πράξεις» οι επιθέσεις και οι απαγωγές που διαπράχθηκαν μεταξύ των ετών 2005 και 2009. Πρώτον, το κοινό άρθρο 3 των Συμβάσεων της Γενεύης, που διέπει ειδικώς τις μη διεθνείς συρράξεις, απαγορεύει τις προσβολές κατά της ζωής και σωματικής ακεραιότητας σε κάθε τόπο και χρόνο, ιδίως τον φόνο σε όλες του τις μορφές και τη σύλληψη ομήρων, όταν διαπράττονται κατά «[προσώπων], άτινα δεν λαμβάνουν απ' ευθείας μέρος εις τας εχθροπραξίας, συμπεριλαμβανομένων και των προσώπων των ανηκόντων εις τας ενόπλους δυνάμεις, άτινα κατέθεσαν τα όπλα, ως και τα πρόσωπα, άτινα "ετέθησαν εκτός μάχης" ένεκα ασθενείας, τραύματος, κρατήσεως ή διά πάσαν άλλην αιτίαν» [92]. Μολονότι κατά τρόπο έμμεσο, η εν λόγω διάταξη σαφώς απαγορεύει τις πράξεις τρομοκρατίας που ενδέχεται να έχουν τέτοιες συνέπειες [93].

105. Το άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο δ', του Πρωτοκόλλου ΙΙ είναι περισσότερο σαφές καθόσον προβλέπει ότι τα πρόσωπα που λαμβάνουν μέρος σε μη διεθνή ένοπλη σύρραξη απαγορεύεται καθ' οιονδήποτε χρόνο και τόπο να διαπράττουν πράξεις τρομοκρατίας κατά προσώπων τα οποία δεν συμμετέχουν ενεργά ή τα οποία έχουν παύσει να συμμετέχουν σε εχθροπραξίες [94]. Ούτε εξάλλου μπορούν, κατά το άρθρο 13, παράγραφος 2, του Πρωτοκόλλου ΙΙ, να διαπράττουν ενέργειες ή απειλές χρήσεως βίας, πρωταρχικός σκοπός των οποίων είναι η εξάπλωση τρόμου στον αστικό πληθυσμό.

90 — Βλ. σημείο 4 των παρουσών προτάσεων.

91 — Βλ. σημείο 100 των παρουσών προτάσεων και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

92 — Κοινό άρθρο 3, παράγραφος, 1, στοιχεία α' και β'. Στην απόφασή του της 27ης Ιουνίου 1986, Νικαράγουα κατά Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής, το ΔΔ έκρινε ότι οι κανόνες που περιλαμβάνει το κοινό άρθρο 3 «αποτελούν ένα ελάχιστο όριο, σε συνδυασμό με ειδικότερους κανόνες που εφαρμόζονται επίσης στις διεθνείς συρράξεις» και οι οποίοι αντανακλούν «στοιχειώδη θέματα ανθρωπισμού» (I.C.J. Reports, 1984, σ. 392, σκέψη 218).

93 — Βλ. συναφώς, Gasser, H.-P., «Acts of terror, "terrorism" and international humanitarian law», *International Review of the Red Cross*, 2002, σ. 560.

94 — Σχετικά με τις διεθνείς ένοπλες συρράξεις, βλ. άρθρο 51, παράγραφος 2, του Πρωτοκόλλου Ι και άρθρο 33, παράγραφος 1, της Τέταρτης Συμβάσεως της Γενεύης.

106. Το Πρωτόκολλο I εφαρμόζεται κατά κύριο λόγο σε διεθνείς ένοπλες συρράξεις [95] και επομένως δεν φαίνεται να ενδιαφέρει άμεσα την παρούσα δίκη. Ωστόσο, ακόμη κι αν το εν λόγω Πρωτόκολλο είχε εφαρμογή στη σύρραξη μεταξύ της Κυβερνήσεως της Σρι Λάνκα και της LTTE [96], θα καταλήγαμε και πάλι στο συμπέρασμα ότι το Πρωτόκολλο I επίσης απαγορεύει «πράξεις ή απειλές βίας, πρωταρχικός σκοπός των οποίων είναι η εξάπλωση του τρόμου στον αστικό πληθυσμό» [97]. Επομένως, το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο «απαγορεύει πράξεις τρομοκρατίας τόσο σε διεθνή όσο και σε μη διεθνή ένοπλη σύγκρουση, ανεξαρτήτως του εάν αυτές διαπράττονται από κρατικές ή μη κρατικές ομάδες» [98].

107. Τι ισχύει για τις δραστηριότητες που στρέφονται κατά προσώπων που λαμβάνουν ενεργά μέρος σε ένοπλη σύρραξη ή κατά στρατιωτικών στόχων και που δεν δημιουργούν τρόμο στον αστικό πληθυσμό; Οι μαχητές σε διεθνή ένοπλη σύρραξη έχουν το δικαίωμα να λαμβάνουν ενεργά μέρος σε εχθροπραξίες και ως εκ τούτου χαίρουν ασυλίας αναφορικά με τις δραστηριότητές τους ως μαχητές, υπό την προϋπόθεση ότι αυτές είναι σύμφωνες με το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο. Αντιθέτως, τα πρόσωπα που λαμβάνουν μέρος σε μη διεθνή ένοπλη σύρραξη δεν χαίρουν ασυλίας ακόμη και όταν οι δραστηριότητές τους είναι σύμφωνες με το κοινό άρθρο 3 των Συμβάσεων της Γενεύης καθώς και με το άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο δ′, και το άρθρο 13, παράγραφος 2, του Πρωτοκόλλου II [99]. Επομένως, για παράδειγμα, στρατιώτης μη κρατικής ένοπλης δυνάμεως, ο οποίος, χωρίς να παραβιάζει το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, σκότωσε εχθρό μαχητή που ανήκε στις κυβερνητικές δυνάμεις σε μη διεθνή σύρραξη μπορεί να παραπεμφθεί σε δίκη για φόνο. Αυτό προκύπτει από τις αρχές της εθνικής κυριαρχίας και της μη επεμβάσεως σε εσωτερικές υποθέσεις [100]. Επομένως, πρόσωπα που λαμβάνουν μέρος σε μη διεθνή σύρραξη δεν εκφεύγουν των μέτρων κατασταλτικού ή προληπτικού χαρακτήρα που το κράτος ενδεχομένως κρίνει κατάλληλα υπό τις συγκεκριμένες περιστάσεις [101], με την προϋπόθεση ότι έχει δικαιοδοσία να επιβάλει τα εν λόγω μέτρα και σέβεται τις συμβάσεις για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και άλλους κανόνες διεθνούς δικαίου που το δεσμεύουν [102].

108. Υποστηρίζεται ότι ο χαρακτηρισμός ως «τρομοκρατικών» των πράξεων προσώπων που λαμβάνουν μέρος σε μη διεθνή ένοπλη σύρραξη ενδεχομένως να μειώνει τα κίνητρα των προσώπων αυτών να συμμορφώνονται με το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, δεδομένου ότι τα εν λόγω πρόσωπα δεν θα έχουν λόγο συμμορφώσεως (ιδίως) με το κοινό άρθρο 3 των Συμβάσεων της Γενεύης καθώς και με τα άρθρα 4, παράγραφος 2, στοιχείο δ′, και 13, παράγραφος 2, του Πρωτοκόλλου II, εάν η συμμόρφωση αυτή δεν ανταμείβεται εν τέλει από απόψεως ποινικών ευθυνών [103].

95 — Βλ. άρθρο 1, παράγραφος 3, που παραπέμπει στο κοινό άρθρο 2 των Συμβάσεων της Γενεύης.

96 — Το ίδιο θα ίσχυε επίσης εάν η σύρραξη ήταν ένοπλη σύρραξη κατά την οποία «οι λαοί [μάχονταν] κατά της αποικιοκρατικής κυριαρχίας και της ξένης κατοχής και κατά των φυλετικών καθεστώτων, ασκώντας το δικαίωμά τους για αυτοδιάθεση» (άρθρο 1, παράγραφος 4, του Πρωτοκόλλου I).

97 — Άρθρο 51, παράγραφος 2, του Πρωτοκόλλου I.

98 — Pfanner, T., «Scope of Application, Perpetrators of Terror, and International Humanitarian Law», σε: Fernández-Sánchez (επιμ.), *International Legal Dimensions of Terrorism* (Martinus Nijhoff Publishers, 2009), σ. 289.

99 — Αυτό το οποίο ζητείται από όλες τις αρμόδιες αρχές να πράξουν κατά τη λήξη των εχθροπραξιών είναι να προσπαθούν να χορηγούν την ευρύτερη δυνατή αμνηστία στα πρόσωπα που συμμετείχαν στην ένοπλη σύρραξη (άρθρο 6, παράγραφος 5, του Πρωτοκόλλου II). «Δεν προβλέπεται καθεστώς μαχητή και αιχμαλώτου πολέμου σε μη διεθνή ένοπλη σύρραξη, επειδή τα κράτη δεν είναι πρόθυμα να χορηγήσουν στα μέλη των εχθρικών ομάδων ασυλία από τη δίωξη για ένοπλη ανταρσία βάσει του εσωτερικού δικαίου» (ICRC, «The relevance of IHL in the context of terrorism», www.icrc.org/eng/resources/documents/faq/terrorism-ihl-210705.htm, αναζήτηση στις 4 Ιουλίου 2016).

100 — Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του Πρωτοκόλλου II ορίζει ότι «[τίποτα] στο [εν λόγω Πρωτόκολλο] δεν θα αποτελεί αντικείμενο επίκλησης, που θα αποσκοπεί στο να προσβάλλει την κυριαρχία ενός Κράτους ή την ευθύνη της κυβερνήσεως να διατηρεί και να αποκαθιστά, με όλα τα νόμιμα μέσα, το σκοπό και την τάξη στο Κράτος ή να προασπίζει την εθνική ενότητα και εδαφική ακεραιότητα του Κράτους».

101 — Τα εν λόγω μέτρα μπορεί να αφορούν δραστηριότητες τις οποίες το κράτος θεωρεί ως τρομοκρατία, αλλά όχι αποκλειστικώς τέτοιες δραστηριότητες (για παράδειγμα, η εσχάτη προδοσία ή η κατασκοπία μπορούν επίσης να συμπεριλαμβάνονται).

102 — Βλ. επίσης Σχόλια της ICRC του 2016, Κοινό άρθρο 3, παράγραφος 514, και σημεία 111 έως 121 των παρουσών προτάσεων.

103 — Βλ., μεταξύ άλλων, Pejic, J., «Terrorist Acts and Groups: A Role for International Law?», *British Yearbook of International Law*, 2004, σ. 75 και 76, και Sassóli, M., «Terrorism and War», *Journal of International Criminal Justice*, 2006, σ. 970. Όπως σημειώνει ο M. Sassóli, «εάν κάθε πράξη που διαπράττεται κατά κρατικών δυνάμεων είναι “τρομοκρατική”, όπως υποστηρίζεται, το γεγονός αυτό αποδυναμώνει [το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο] και τη βούληση των ένοπλων ομάδων να συμμορφώνονται με αυτό». Βλ. Sassóli, M., «The Role of Human Rights and International Humanitarian Law in New Types of Armed Conflicts», σε: Ben-Naftali, O. (επιμ.), *International Humanitarian law and International Human Rights Law* (Οξφόρδη, OUP 2011, σ. 37).

109. Είναι αληθές ότι η παρεχόμενη από το άρθρο 6, παράγραφος 5, του Πρωτοκόλλου ΙΙ προστασία είναι σχετικά μειωμένη: η εν λόγω διάταξη διατυπώνεται με αμιγώς προγραμματικούς όρους [104] («[…] θα προσπαθούν να χορηγούν την ευρύτερη δυνατή αμνηστία […]») και ως εκ τούτου δεν προσφέρει ανταμοιβή αντίστοιχη με την ασυλία «του μαχητή» για όσους σέβονται το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο κατά τις εχθροπραξίες [105]. Το γεγονός ότι το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο δεν επιβάλλει τη χορήγηση ασυλίας ενδεχομένως να υπονομεύει την αποτελεσματικότητα του δικαίου αυτού και να αυξάνει το κόστος επιβολής του. Ωστόσο, αυτή η κατάσταση του διεθνούς δικαίου η οποία (όπως υποστηρίζεται) απέχει πολύ από το να χαρακτηρίζεται βέλτιστη δεν αρκεί, καθεαυτή, για να μεταβάλει το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο όπως αυτό υφίσταται σήμερα [106].

110. Σε κάθε περίπτωση, ακόμη κι αν θεωρηθεί ότι η έννοια της «τρομοκρατικής πράξεως» έχει στενότερο περιεχόμενο στο πλαίσιο μη διεθνούς ένοπλης συρράξεως από εκείνο που έχει σε καιρό ειρήνης, οι αναιρεσείοντες στην κύρια δίκη δεν απέδειξαν, ούτε καν υποστήριξαν, ότι οι επιθέσεις και οι απαγωγές που αποτέλεσαν τους λόγους για τους οποίους η LTTE καταχωρίστηκε στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3, δεν συνιστούσαν, εν όλω ή εν μέρει, παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Ειδικότερα, δεν προβλήθηκε ότι καμία από τις εν λόγω δραστηριότητες δεν στράφηκε κατά πολιτών ή άλλων προσώπων που δεν ελάμβαναν ενεργά μέρος στις εχθροπραξίες μεταξύ της LTTE και της Κυβερνήσεως της Σρι Λάνκα. Αντιθέτως, οι αναιρεσείοντες στην κύρια δίκη προέβαλαν ότι, επειδή η LTTE εμπλέκεται σε μη διεθνή ένοπλη σύρραξη κατά την έννοια του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, οι δραστηριότητές της δεν μπορούν, με κανέναν τρόπο, να θεωρηθούν ως «τρομοκρατικές» [107]. Για τους λόγους που έχω ήδη εξηγήσει, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί.

– Διεθνές δίκαιο για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και των συλλήψεων ομήρων

111. Όσον αφορά το διεθνές δίκαιο που διέπει την καταπολέμηση της τρομοκρατίας επισημαίνω καταρχάς ότι η Διεθνής Σύμβαση για την εξάλειψη των πράξεων πυρηνικής τρομοκρατίας, στην οποία αναφέρεται η απόφαση περί παραπομπής, δεν φαίνεται να έχει σχέση με την κύρια δίκη. Ως εκ τούτου δεν θα την εξετάσω κατωτέρω. Επιπλέον, η Σύμβαση του ΣτΕ για την πρόληψη της τρομοκρατίας δεν είναι δεσμευτική για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ούτε εξάλλου έχει επικυρωθεί από όλα τα κράτη μέλη της. Επομένως, η εν λόγω Σύμβαση δεν συγκαταλέγεται στους διεθνείς κανόνες που θα πρέπει να καθοδηγήσουν το Δικαστήριο κατά την ερμηνεία της κοινής θέσεως 2001/931 και του κανονισμού 2580/2001.

112. Η κοινή θέση 2001/931 και ο κανονισμός 2580/2001 θέτουν σε εφαρμογή το ψήφισμα 1373 (2001) [108]. Παρά το γεγονός ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν είναι η ίδια μέλος των Ηνωμένων Εθνών, το Δικαστήριο έκρινε ότι «η [Ένωση] οφείλει να αποδώσει ιδιαίτερη σημασία στο γεγονός ότι, σύμφωνα με το άρθρο 24 του Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών, η έκδοση από το Συμβούλιο Ασφαλείας ψηφισμάτων δυνάμει του κεφαλαίου VII του Χάρτη αυτού συνιστά άσκηση της κύριας αρμοδιότητας αυτού του διεθνούς οργάνου προς εμπέδωση, σε διεθνές επίπεδο, της ειρήνης και της ασφάλειας, αρμοδιότητα η οποία, στο πλαίσιο αυτού του κεφαλαίου VII, περιλαμβάνει την εξουσία προσδιορισμού των απειλών κατά της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας και τη λήψη των αναγκαίων

104 — Με την έκφραση αυτή εννοώ ότι η εν λόγω διάταξη θέτει απλώς στόχους και ως εκ τούτου δεν αποσκοπεί στη δημιουργία δικαιωμάτων ή υποχρεώσεων για τους ιδιώτες.

105 — Η Διπλωματική διάσκεψη που εξέδωσε το Πρωτόκολλο ΙΙ απέρριψε την πρόταση της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού (στο εξής: ICRC) να απαιτείται από τα δικαστήρια, σε περίπτωση διώξεων κατά προσώπων που έλαβαν μέρος σε μη διεθνή ένοπλη σύρραξη, να λαμβάνουν υπόψη, στον μεγαλύτερο δυνατό βαθμό, το γεγονός ότι το πρόσωπο που κατηγορείται είχε σεβαστεί τις διατάξεις του Πρωτοκόλλου ΙΙ. Βλ. ICRC, Draft Additional Protocols to the Geneva Conventions of 12 August 1949, Σχόλια, Γενεύη, 1973, σ. 141 (Άρθρο 10, παράγραφος 5).

106 — Βλ. σημείο 107.

107 — Αντιθέτως, θα μπορούσαν (θεωρητικά) να θεωρηθούν ως εγκλήματα πολέμου. Οι αναιρεσείοντες στην κύρια δίκη αμφισβήτησαν συνοπτικά και το γεγονός ότι η LTTE ήταν πράγματι υπεύθυνη για τις εν λόγω επιθέσεις και απαγωγές. Ωστόσο, δεν προσκομίζουν κάποιο συγκεκριμένο στοιχείο ικανό να θέσει εν αμφιβόλω τη θέση του Συμβουλίου.

108 — Βλ. σημείο 34 των παρουσών προτάσεων.

μέτρων για την εμπέδωση ή την αποκατάστασή της» [109]. Ως εκ τούτου, το Δικαστήριο οφείλει, στο μέτρο του δυνατού, να ερμηνεύσει την κοινή θέση 2001/931 και τον κανονισμό 2580/2001 σε συμφωνία με το ψήφισμα 1373 (2001). Ωστόσο, το εν λόγω ψήφισμα ούτε ορίζει την «τρομοκρατική πράξη» ούτε περιορίζει το πεδίο εφαρμογής της υπό το πρίσμα του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου.

113. Η Σύμβαση για τις τρομοκρατικές βομβιστικές επιθέσεις δεσμεύει όλα τα κράτη μέλη. Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων που οδήγησαν το Συμβούλιο να καταχωρίσει την LTTE στον κατάλογο του άρθρου 2, παράγραφος 3, και τα οποία αναφέρονται σε «επιθέσεις» της LTTE [110], η εν λόγω Σύμβαση ενδέχεται επίσης να είναι κρίσιμη για την κύρια δίκη. Επομένως, η Σύμβαση για τις τρομοκρατικές βομβιστικές επιθέσεις πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά την ερμηνεία της κοινής θέσεως 2001/931 και του κανονισμού 2580/2001 [111].

114. Η Σύμβαση για τις τρομοκρατικές βομβιστικές επιθέσεις εξαιρεί από το πεδίο εφαρμογής της τις «δραστηριότητες των ενόπλων δυνάμεων στη διάρκεια ένοπλης σύγκρουσης», οι οποίες διέπονται από το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο [112]. Τούτο ωστόσο δεν σημαίνει ότι οι εν λόγω πράξεις δεν μπορούν να χαρακτηριστούν ως «τρομοκρατικές πράξεις» με την έννοια του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται από την τελευταία αιτιολογική σκέψη της Συμβάσεως για τις τρομοκρατικές βομβιστικές επιθέσεις, η οποία διευκρινίζει ότι «η εξαίρεση ορισμένων πράξεων από το πεδίο εφαρμογής της [Συμβάσεως] δεν παραβλέπει ούτε καθιστά νόμιμες πράξεις, που κατά τα άλλα είναι παράνομες, ούτε εμποδίζει τη δίωξη σύμφωνα με άλλους νόμους […]». Η εν λόγω αιτιολογική σκέψη επιβεβαιώνει την ορθή θέση του Συμβουλίου αναφορικά με τον συμπληρωματικό χαρακτήρα των κανόνων του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου, οι οποίοι εξετάστηκαν ανωτέρω στις παρούσες προτάσεις, σε σχέση με ορισμένους διεθνείς κανόνες για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

115. Η ίδια συλλογιστική ισχύει και ως προς τη Σύμβαση για τους ομήρους, η οποία επίσης είναι κρίσιμη στην παρούσα διαδικασία [113]. Παρά το γεγονός ότι η εν λόγω Σύμβαση δεν δεσμεύει επισήμως την Ευρωπαϊκή Ένωση, το σύνολο των κρατών μελών αποτελούν συμβαλλόμενα μέρη αυτής. Σκοπός του άρθρου 12 αυτής είναι απλώς να διευκρινίσει το υλικό πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως για τους ομήρους. Επομένως, η εν λόγω διάταξη δεν έχει κανέναν αντίκτυπο στην πρόληψη και την καταστολή των συλλήψεων ομήρων που λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο ενόπλων συρράξεων και κατά συνέπεια διέπονται από το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο [114]. Για μια ακόμη φορά καθίσταται εμφανής ο συμπληρωματικός χαρακτήρας των εν λόγω συνόλων διεθνών κανόνων.

116. Περαιτέρω, όπως επιβεβαίωσε η Επιτροπή κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, η δραστηριότητα των κρατών μελών βάσει της κοινής θέσεως 2001/931 και του κανονισμού 2580/2001 εμπίπτει καταρχήν στο πεδίο εφαρμογής της Συμβάσεως σχετικά με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Οι εν λόγω πράξεις της Ένωσης επιδιώκουν πράγματι την καταπολέμηση της διεθνούς τρομοκρατίας μέσω ειδικών χρηματοοικονομικών μέτρων που επιβάλλονται σε πρόσωπα, ομάδες και οντότητες που εμπλέκονται σε τρομοκρατικές πράξεις. Επιπλέον, η Σύμβαση σχετικά με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας είναι δεσμευτική για το σύνολο των κρατών μελών. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο πρέπει να ερμηνεύει την κοινή θέση 2001/931 και τον κανονισμό 2580/2001, στο μέτρο του δυνατού, κατά τρόπο που να μην εκθέτει το σύνολο των κρατών μελών στον κίνδυνο αθετήσεως των υποχρεώσεων που υπέχουν δυνάμει της εν λόγω Συμβάσεως.

109 — Αποφάσεις της 3ης Σεπτεμβρίου 2008, Kadi και Al Barakaat International Foundation κατά Συμβουλίου και Επιτροπής (C-402/05 P και C-415/05 P, EU:C:2008:461, σκέψη 294).

110 — Βλ. σημείο 48 των παρουσών προτάσεων.

111 — Βλ. σημείο 100 των παρουσών προτάσεων και εκεί παρατιθέμενη νομολογία.

112 — Άρθρο 19, παράγραφος 2.

113 — Η LTTE καταχωρίστηκε στον κατάλογο της Ένωσης λόγω, μεταξύ άλλων, αυτού που το Συμβούλιο χαρακτήρισε ως «απαγωγές» που έλαβαν χώρα μεταξύ των ετών 2005 και 2009: βλ. σημείο 48 των παρουσών προτάσεων. Για τους σκοπούς της παρούσας ανάλυσης, δεν θεωρώ ότι υφίσταται σημαντική διαφορά μεταξύ της ανωτέρω εκφράσεως και του όρου «συλλήψεις ομήρων», όπως αυτός χρησιμοποιείται στη Σύμβαση για τους ομήρους.

114 — Βλ. κοινό άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχείο β', των Συμβάσεων της Γενεύης και άρθρο 4, παράγραφος 2, στοιχείο γ', του Πρωτοκόλλου ΙΙ.

117. Ωστόσο, κανένα στοιχείο της Συμβάσεως σχετικά με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας δεν αποκλείει το να θεωρούνται ως «τρομοκρατικές πράξεις» ενέργειες μη κρατικών ενόπλων δυνάμεων στο πλαίσιο μη διεθνών συρράξεων.

118. Πρώτον, όπως έκρινε το Γενικό Δικαστήριο με την απόφασή του της 16ης Οκτωβρίου 2014, LTTE κατά Συμβουλίου[115], το άρθρο 2, παράγραφος 1, στοιχείο β', της Συμβάσεως σχετικά με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας προβλέπει ρητώς τη δυνατότητα τελέσεως «τρομοκρατικών πράξεων» με την έννοια της εν λόγω Συμβάσεως στο πλαίσιο ένοπλης συρράξεως, εάν πληρούνται δύο προϋποθέσεις: i) η πράξη πρέπει να αποσκοπεί στην πρόκληση θανάτου ή βαριάς σωματικής βλάβης και ii) ο σκοπός της πράξεως, λόγω της φύσεώς της ή των συνθηκών υπό τις οποίες τελείται πρέπει να είναι ο εκφοβισμός ενός πληθυσμού ή ο εξαναγκασμός μιας κυβερνήσεως ή ενός διεθνούς οργανισμού να πράξει ή να απόσχει από το να πράξει κάτι. Κατά συνέπεια, κατά τη ρύθμιση της χρηματοδοτήσεως των τρομοκρατικών πράξεων βάσει της Συμβάσεως σχετικά με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, τα κράτη που είναι μέρη αυτής (ή ενδεχομένως η Ευρωπαϊκή Ένωση) μπορούν να περιλάβουν στον ορισμό των «τρομοκρατικών πράξεων» και πράξεις που τελούνται κατά τη διάρκεια ένοπλης συρράξεως.

119. Δεύτερον, σε κάθε περίπτωση, το άρθρο 21 διευκρινίζει ότι η Σύμβαση σχετικά με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας δεν θίγει τις υποχρεώσεις τις οποίες υπέχουν οι ιδιώτες δυνάμει του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου. Οι εν λόγω υποχρεώσεις περιλαμβάνουν την απόλυτη απαγόρευση οποιασδήποτε από τις πράξεις που εκτίθενται στο κοινό άρθρο 3, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', των Συμβάσεων της Γενεύης και στα άρθρα 4, παράγραφος 2, στοιχείο δ', και 13, παράγραφος 2, του Πρωτοκόλλου ΙΙ.

120. Επομένως, η ερμηνεία κατά την οποία στην έννοια της «τρομοκρατικής πράξεως» που περιλαμβάνεται στην κοινή θέση 2001/931 και τον κανονισμό 2580/2001 εμπίπτουν και οι δραστηριότητες μη κρατικών ενόπλων δυνάμεων στο πλαίσιο μη διεθνούς συρράξεως δεν είναι περισσότερο ασύμβατη με τις πράξεις του διεθνούς δικαίου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και τις συλλήψεις ομήρων που εξετάστηκαν παραπάνω απ' όσο είναι με τους οικείους κανόνες του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου.

121. Κατά συνέπεια, απαντώντας στο υπό β' του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι οι πράξεις ενόπλων δυνάμεων κατά τη διάρκεια μη διεθνούς ένοπλης συρράξεως, οι οποίες διέπονται από το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, μπορεί να συνιστούν «τρομοκρατικές πράξεις» κατά την έννοια της κοινής θέσεως 2001/931 και του κανονισμού 2580/2001, ερμηνευομένων βάσει των κανόνων του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και του διεθνούς δικαίου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και τις συλλήψεις ομήρων.

122. Λαμβάνοντας υπόψη την αναπτυχθείσα ενώπιον του Δικαστηρίου επιχειρηματολογία από τους αναιρεσείοντες στην κύρια δίκη[116], φρονώ επίσης, απαντώντας στο τρίτο και στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα, ότι από την υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να θίξει το κύρος του κανονισμού 610/2010 κατά το μέτρο που αυτός αφορά την LTTE. Υπό τις συνθήκες αυτές, παρέλκει η απάντηση στο πέμπτο ερώτημα.

115 — Τ-208/11 και Τ-508/11, EU:T:2014:885, σκέψη 64.

116 — Βλ. ιδίως σημείο 110 των παρουσών προτάσεων.

Πρόταση

123. Υπό το φως του συνόλου των ανωτέρω εκτιμήσεων, φρονώ ότι το Δικαστήριο πρέπει να απαντήσει στα ερωτήματα που υπέβαλε το Raad van State (Συμβούλιο της Επικρατείας, Κάτω Χώρες) ως εξής:

— Η νομολογιακά καθιερωθείσα εξαίρεση που απορρέει από την απόφαση της 9ης Μαρτίου 1994, TWD Textilwerke Deggendorf (C-188/92, EU:C:1994:90), έχει εφαρμογή όσον αφορά το άρθρο 263, τέταρτο εδάφιο, τρίτη περίπτωση, ΣΛΕΕ.

— Δεν είναι πέραν πάσης αμφιβολίας σαφές ότι, σε περίπτωση που οι A, B, C και D είχαν αμφισβητήσει ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου το κύρος του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 610/2010 του Συμβουλίου της 12ης Ιουλίου 2010 σχετικά με την εφαρμογή του άρθρου 2, παράγραφος 3, του κανονισμού (ΕΚ) 2580/2001 για τη λήψη ειδικών περιοριστικών μέτρων κατά ορισμένων προσώπων και οντοτήτων με σκοπό την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, και για την κατάργηση του εκτελεστικού κανονισμού (ΕΕ) 1285/2009, κατά το μέτρο που ο εν λόγω κανονισμός αφορούσε τη Liberation Tigers of Tamil Eelam (LTTE), η προσφυγή τους θα ήταν παραδεκτή. Ως εκ τούτου οι A, B, C και D δικαιολογημένα προσέβαλαν το κύρος του εν λόγω κανονισμού ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου και ζήτησαν την υποβολή αιτήσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ.

— Οι δραστηριότητες ενόπλων δυνάμεων κατά τη διάρκεια μη διεθνούς ένοπλης συρράξεως που διέπονται από το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο μπορεί να συνιστούν «τρομοκρατικές πράξεις» κατά την έννοια της κοινής θέσεως 2001/931/ΚΕΠΠΑ του Συμβουλίου, της 27ης Δεκεμβρίου 2001, για την εφαρμογή ειδικών μέτρων για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του κανονισμού 2580/2001, ερμηνευομένων βάσει των οικείων κανόνων του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και του διεθνούς δικαίου για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και τις συλλήψεις ομήρων.

— Από την υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να θίξει το κύρος του κανονισμού 610/2010 κατά το μέτρο που ο εν λόγω κανονισμός αφορούσε την LTTE.